

له بلاوڪراوه ڪاني ئينستيتيوتى پهى بو پهروه رده و گه شه پيدان ژماره (١٠٤)

راپورتي چاوديري و هه ٿسه نگاندى ڪاره ڪاني په رله ماني ڪوردستان

خانه نشيني ناياسايي

راپورتيڪه سه بارهت به هه وٽه ڪاني حڪومهت له به ناياسايي خانه نشين ڪردنى نه و
په رله مانتارانهى دواى (٢٠٢٢/١١/٦) سويندى ياساييان خوارد

راپورتي شانزه هم

خولى پينجه مى دريژڪراوه

٢٠٢٤

ستاقى كار

سەرپەرشتىيار و بەرپۆدەبەرى پرۆژە:

د. سەرورە غەبدولقەرەمجان غومەر

بەرپرسى بەشى كوردى روانگەى پەى:

ئارزى دارا خەفید

رېكخەرى پرۆژە:

مخەمەد كەریم ئەخمەد

ژمىرىارى پرۆژە:

روانگە فايەق غەلى

بەرپرسى بەشى غەرەبى روانگەى پەى:

مىران حسىن خەسەن

چاودىرى پرۆژە:

شۇخان مەخمۇد غەبدولقەجید

چاودىرى پرۆژە:

قىيان مخەمەد قەرەنى

دىزاینەر:

باقىن سەرور

تۆمارى داتا:

تروسكە سەرور غەبدولقەلا

*- ئىنستىتوتى پەى بۇ پەرورەدە گەشەپىدان (PAY):

لە- (۲۰۱۳/۱۱/۲۶) بە فەرمى لە فەرمانگەى رېكخراوہ ناحكومىيەكانى هەرىمى كوردستان بە ژمارە (۱۴۰۶) تۆماركراوہ.

لە- (۲۰۲۲/۲/۲۰) بە فەرمى لە فەرمانگەى رېكخراوہ ناحكومىيەكانى عىراق لە بەغدا بە ژمارە (۵۱۸۶) تۆماركراوہ.

*- پرۆژەى چاودىرى و هەلسەنگاندى كارەكانى پەرلەمانى كوردستان، لە خولى چوارى پەرلەمانەوہ بە هاوكارى سندوقى

نىشتمانى بۇ پالېستى دىموكراسى (NED) ى ئەمرىكى دەستى پى كرددوہ،

ئىنستىتوتى پەى بۇ پەرورەدە و گەشەپىدان

ناونىشان: سلىمانى - شەقامى سالم- تەلارى شامىر

تەلەفون: 0096453320502 - 07701564576

ئىمەيل: payinstitute@gmail.com / sarwary74@yahoo.com

فەيسبوك: [facebook.com/pay-institute](https://www.facebook.com/pay-institute)

پىگەى ئەلكترۇنى: www.payinstitute.org

مافى بلاوكردنەوہى ئەم راپۆرتە پارزراوہ بۇ ئىنستىتوتى پەى بۇ پەرورەدە و گەشەپىدان - ۲۰۲۴

راپۆرتى ژمارە (۱۶) ى ئىنستىتوتى پەى ...

چاودىرى و هەلسەنگاندى كارەكانى خولى پىنجەمى پەرلەمانى كوردستان

PAY INSTITUTE
For Education & Development

ناوهرۇك

- ۵ ..... خانەنشینی نایاسایی
- ۸ ..... خشتە (۱): بەشدارى ئەندامەکان ئە دانیشتنەکانى پەرلەمان
- ۸ ..... خشتە (۲): بەشدارى ئەندامان ئە واژۇکردنى پېشنيازه ياساكاندا
- ۹ ..... خشتە (۳): ژمارەى بەشدارى ناخاوتنى ئەندامەکان ئە دانیشتنەکانى پەرلەمان
- ۹ ..... خشتە (۴): ماوهى قسەکردنى ئەندامەکان ئە دانیشتنەکانى پەرلەمان
- ۱۰ ..... خشتە (۵): بەشدارى ئەندامەکان ئە كۆبوونەوهى ئە لیژنەکانیانددا
- ۱۰ ..... خشتە (۶): ئەو موچانەى ئەو ماوهییدا بە نایاسایی ئەلایەن ئەو ئەندامانەوه وەرگیراوه
- ۱۱ ..... سۆز عەبدولقادر عەبدولپرەحمان
- ۱۲ ..... دلیر عەبدولخالق حاجى
- ۱۳ ..... عەبدوللا حەسەن حەمەد
- ۱۴ ..... ئەیلا عەلى عەبدولعەزیز
- ۱۵ ..... بېروان فەقى ئیسماعیل
- ۱۶ ..... ئە نجام
- ۱۷ ..... راسپاردە
- ۱۸ ..... پاشكۆى ژمارە (۱): خشتەى برى ئەو پارەیهى بە پېی یاسا پېویست بوو پەرلەمانتاران بیگیرنەوه
- ۱۹ ..... پاشكۆى ژمارە (۲): ئەو یاسایانەى دواى دریزکردنەوهى تەمەنى پەرلەمان دەرچوینراون
- ۲۰ ..... پاشكۆى ژمارە (۳): بریارەكەى دادگەى ئیتیحادى ئەنیوان هەرەشەو دەرەتدا
- ۲۴ ..... پاشكۆى ژمارە (۴): نامەیهكى كراوه بۇ بەرپیز نیچيروان بارزانى سەرۆكى هەریمی كوردستان
- ۲۶ ..... ئە بلاوكرراوهکانى ئینستیتیوتى پەى بۇ پەرورده و گەشە پیدان

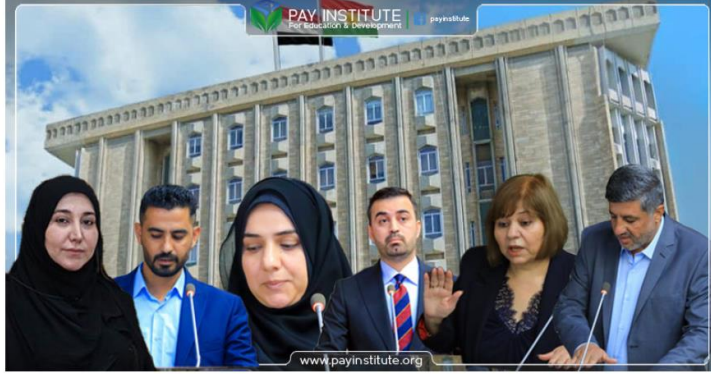
کۆر. [هەوڵەکان](#)

لێژنەکان	فراکسیۆنەکان
بەرنامەیی کار	ئامادەنبوون
پڕۆژەیی یاسا	قیدیوی دانێشتن

لەگەڵمان بەردەوامبە

Like 9.5K

YouTube 54

هەوانەیی دادگای فیدرالی مافی پەرلەمانتاریان لێ و مەردەگرتەوه

May 31, 2023 | هەوڵەکانی پەرلەمان

دوای ئەوەی پەرلەمانی کوردستان لە 7/10/2023 بە نایاسایی تەمەنی خۆی درێژکردوو هەلبژاردنی داوخت. لەبەرئەوەی لە ئەنجامی سکاڵا لەلایەن دادگای فیدرالییەوه لە رۆژی 30/5/2023 ئەم هەنگاوی پەرلەمانی کوردستان بە نادەستوری ناوزەد کرد و رایگەیاند کە خۆی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان لە رۆژی 6/11/2022 یەكۆتای هاتوو وە رایگەیاند کە هەموو ئەو یاسا و بریارەیانە لە دوای (6/11/2022) لە پەرلەمانی کوردستان دەرچووین بەهەڵبۆشێوە و نادەستوری هەژمار دەگرت و حکومەتی هەرێمی بە حکومەتی کاربەرێکەر ناوبرد.

بەپێی ئەم بریارە دادگای فیدرالی هەموو ئەو کەسانە لە دوای ئەم رێکەوتەوه لەشوێنی ئەندامە دەستەکارکێشاوەکان کراون بە ئەندامی پەرلەمان. بە نایاسایی دادنێز و ناکرت وەک ئەندامی خۆی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان هەژمار بکەن و هەر ئیمتیازا ئێکیشیان وەرگرتی نایاسایی لێیان دەسەرتەوه. کە ئەمانە:

- 1- سۆز عبدالقادر عبدالرحمن، لەسەر فراکسیۆنی گۆران لە شوێنی ئەندامی دەستەکارکێشاوە بزوتمەوی گۆران (شایان کاکە صالح) لە رۆژی 30/11/2022) لە پەرلەمان سوێندی خوارد.
- 2- دلیز عبدالخالق حاجی، لەسەر فراکسیۆنی گۆران لە شوێنی ئەندامی دەستەکارکێشاوە بزوتمەوی گۆران (عەلی محەمەد صالح) لە رۆژی 15/3/2023) لە پەرلەمان سوێندی خوارد.
- 3- بێرپووان ئەحمەد ئیسماعیل، لەسەر فراکسیۆنی یەگەرتوو لە شوێنی ئەندامی دەستەکارکێشاوە (هەژمەد محەمەد) لە رۆژی 15/3/2023) لە پەرلەمان سوێندی خوارد. لەکاتی ئەم یەگەرتووی ئیسلامی بریاری دەستەکار کێشاوەی فراکسیۆنەکیان لە پەرلەمان داو. بەلام ناوبراوە پەيوست نەبوو بە بریاری حیزبەکییەوه سور بوو لەسەر ئەوەی بچێتە پەرلەمان لەسەر ئەوە یەگەرتووی ئیسلامی بریاری دور خستەوهی ناوبراواندا لە حیزبەکیان.
- 4- عەبۇللا محەمەد، لەسەر فراکسیۆنی بزوتمەوی ئیسلامی لە شوێنی ئەندامی دەستەکارکێشاوە یەگەرتوو (ئیسماعیل عەلی تەها) لە رۆژی 15/3/2023) لە پەرلەمان سوێندی خوارد.
- 5- لەهێلا عەلی عەبۇلوعەیز، لەسەر فراکسیۆنی بزوتمەوی ئیسلامی لە شوێنی ئەندامی دەستەکارکێشاوە یەگەرتوو (سەرچنار ئەحمەد محەمەد) لە رۆژی 15/3/2023) لە پەرلەمان سوێندی خوارد.
- 6- مەهەدی عەلی عەبۇللا، لەسەر فراکسیۆنی ئەوەی نوێ لە شوێنی ئەندامی دەستەکارکێشاوە (کازم عاروق) لە رۆژی 15/3/2023) لە پەرلەمان سوێندی خوارد.

هەوڵەکانی پەرلەمان

کۆمیسۆن، هێچ لیستیکی دیکە وەرناکەن

کۆمیسۆن، وادە پێشکەشکردنی کاندیدانی حزب و لایەتەکان درێژناکرتەوه

کۆمیسۆن، داوامانلێکراوه هەلبژاردنی پەرلەمانی کوردستان داوخت

هەلوێستی بەشێک لە پێکەتەکان لەبارەیی بریارەکانی دادگای فیدرالی

ئینستیتیوی پهی بۆ پەروردە و گەشەپێدان، بەردەوام دەبێت لەسەر هەریەک لە پڕۆژەکانی (چاودێری پەرلەمان و وزارەتەکانی پەروردە و خۆتندنی بالا) کە بە درێژای تەمەنی خۆی کاری لەسەر کردوون و هەول دەمات بەشێک لە ئەرکەکانی رێکخراوەکانی کۆمەڵی مەدەنی رابەریت و بینتە وێستگەیک بەم فشاری مەدەنی.

نوێشن

سێلەمانی، بەشەقی سەلام، تەلاری شا میر، بەرامبەر شارەوانی سلێمانی هەلبژ، شەقامی روونگی، تەلاری روونگی، بەرامبەر کەنالی روداو

مۆبایل، ٠٧٧٠١٥٦٤٥٧٦

ئیمەیل، payinstitute@gmail.com sarwar74@yahoo.com

پەرەکان

سەرەتا
ئینستیتیوی پهی
پەرلەمان
پڕۆژەیی چاودێری پەرلەمان
یاسا و بریارەکان
پەروردە
خۆتندنی بالا
بلاوکراوه
لێنک
ئەرشیف

باپتەکان

هەوڵەکانی پەرلەمان
هەوڵەکانی پەرلەمان
رایژنەکانی ئینستیتیوی پهی
قیدیوی دانێشتنەکانی پەرلەمان
پڕۆژەکانی پهی لە بواری پەروردە
پڕۆژەکانی پهی لە بواری خۆتندنی بالا
بەرنامەیی کاری پەرلەمان
رایژنەکانی چاودێری پەرلەمان
بریارەکان
بلاوکراوه لەسەر پەرلەمان
بلاوکراوه - پەروردە
هەوڵەکانی خۆتندنی بالا
رایژنەکانی دیکە

راپۆرتی ژمارە (١٦١) ئینستیتیوی پهی ...

چاودێری و هەڵسەنگاندنی کارەکانی خۆی پێنجەمی پەرلەمانی کوردستان

خانە نشینی نایاسایی

حکومەتی ھەریم لەبەر شەرکەردن لەسەر موچە نایاسایی، فریای بەرگریکردن لە موچە نایاسایی ناکەوێت!

پەرلەمانی کوردستان دوای ئەوەی بەھۆکاری نەگەشتنە سازانی ھێزە سیاسییەکان لە لایەک و لاوازی و بێ ئێرادەیی خۆیوە نەیتوانی نەخشەرێگایەک بۆ ئەنجامدانی ھەلبژاردن دابنیت و بەروو سوری تەمەنی خولەکی خۆی کۆتایبێینی، ئەوە بوو لە (۲۰۲۲/۱۰/۹) بریاری درێژکردنەوەی تەمەنی خۆی بۆ سالیک دا، بۆ درێژکردنەوەکە چەند بیانویکی ھینابووێوە، کە لە ھۆکارەکانی دەرچوونی یاساکەدا ھاتبوو، وەک: رێگری کردن لە دروستبوونی بۆشایی یاسایی، گەرەنتیکردنی پاراستنی بەرژەوێندییە گشتییەکان، تەواوکردنی پیکسازییە یاسایی و کارگێری و ھونەرییەکانی ئەنجامدانی ھەلبژاردنی، دەستەبەرکردنی تۆماری بايۆمەتری پاک و بیگەرد پەخساندنی ژینگەییەکی سیاسی لەبار بۆ ھینانەدی یەکپیزی و کۆدەنگی نیشتمانی.

بەلام لە راستیدا ھۆکارە راستەقینەکانی درێژکردنەوەکە لەوکاتەدا ھیچ کام لەو بیانوانە نەبوون، چونکە ئەو بیانوانەیی ھینابووێوە دەرەنجام بوون نە ھۆکار، ھۆکارە ھەقیقیەکان بریتی بوون لە: خراپی روشی جەماوەریی لایەنە سیاسییە سەرەکییەکان و ترسیان لە ھەلبژاردن کە دەنگ و کورسیەکانیان کەم بێتەو، ھەرۆھا مەملانی ناتەندروستیان و باوەر نەبوونیان بە دەستاوێستکردنی دەسەلات. ھەر ئەم ھۆکارانەش بوونە مایەیی ئەوەی پەرلەمان کەمتەرخەم بێت و بە ئەرکەکانی ھەلنەستیت.

دوای ھەشت مانگ لە درێژکردنەوەی تەمەنی، پەرلەمان ھیچ کام لەو ئەرکانەیی جێبەجێنەکرد، نە رێگری کرد لە دروستبوونی بۆشایی یاسایی، نە گەرەنتی پاراستنی بەرژەوێندییە گشتییەکانی پیکرا، نە پیکسازییە یاسایی و کارگێری و ھونەرییەکانی ئەنجامدانی ھەلبژاردنی تەواو کرد، نە تۆماریکی بايۆمەتری پاک و بیگەردی دەستەبەر کردو نە ھیچ ژینگەییەکی سیاسی لەباری رەخساند بۆ ھینانەدی یەکپیزی و کۆدەنگی نیشتمانی. بەپێچەوانەو نە کە ھەر ئەوانەیی نەکرد بەلکو دەستەیی سەرۆکایەتی ماویەکی زۆر دانیشتنە ئاساییەکانیشیان پەخست.

دواتر لە (۲۰۲۲/۵/۳۰) بەھۆی چەند سکالایەکەو، دادگەیی ئیتحادی بریاری نادەستوریبوونی درێژکردنەوەی تەمەنی پەرلەمانیدا، ئەو ماویەیی لە (۲۰۲۲/۱۱/۶) تا (۲۰۲۲/۵/۳۰) ی بە نایاسایی دانا، بەمەش سەرچەم ئەو یاساو بریارانەیی پەرلەمان دابوونی، ئەو ھەنگاوانەیی نابووی لە پیکردنەوەی شوینی ئەندامە دەستلەکارکیشاوەکان بە ئەندامی نووی و سویندخواردنیان، پوچەل کرانەو.

بەپێی بریارەکی دادگە، ئەو ماویەیی پەرلەمانتاران موچەیان وەرگرتبوو نایاسایی بوو، دەبواوە موچەکان بۆ خەزینەیی گشتی بگێرنەو، بەلام ھیچ پەرلەمانتاریک موچەکی نەگێرپایەو، بەوانەشەو کە لە ئیستادا لیستیان دروستکردو، یا لەنیو حزبەکانیاندا خۆیان کاندید کردۆتەو، گواوە بۆ بەرگریکردن لە بەرژەوێندی ھاوالتیان دەیانەوئ بچنەو پەرلەمان! ئەمە لە کاتیکیدا موچەخۆران تا ئیستا چوار موچەیان وەرناگرتو، کەچی پەرلەمانتارەکان ھوت موچەیان بە نایاسایی خوارد.

خۆ ئەگەر حکومەتی ھەریم و وەزارەتی دارایی، پەروەشی موچەخۆران بوونایە دەبواوە شەپی برینی موچەیی نایاساییان بکردایە، ئەوکاتە موچەیی یاسایی ئۆتوماتیکی شوینی خۆی دەکردەو. لەکاتیکیدا دەبواوە پابەند بن بە

گېزىرەنە ۋە لېسەندىنە ۋە مۇچە ناياسا يەكەن، نەك ھەر نەيانگىز پايە ۋە بەلكو دوو مانگى تىرىشىيان دواى دەرىچىۋى بېرىلەنە ۋە دادگەى ئىتھادى بە ناياسا يەكەن بەسەر پەرلەمانتاراندا دابەشكرد.

ئىمە ۋەك ئىنستىتوتى پەى، چەندىن راپۇرتان بۇ راي گشتى بلاۋ كىردە ۋە، دەيان يادداشتان پېشكەش بە لايەنە پەيوەندىدارەكان كىرد، ھەر لە سەرۇكا يەتتەكانى ھەرېم ۋە ئىجمەنى ۋە زىران ۋە ئىجمەنى دادۋەرىيە ۋە تا ۋە زارەتى داراى، بەلام سەرۇكا يەتتە ئىجمەنى ۋە زىران ۋە ۋە زارەتى داراى بەردەوام بوون لە پىدائى مۇچە ناياسا يەكە، يادداشتان پېشكەش بە دامەزراۋەكانى (داۋاكارى گشتى، دەستەى نەزاھە، دىۋانى چاۋدېرى داراى) كىرد، بەلام ئەۋانىش كە ئەركى خۇيان بوۋ بەدۋادچوون بىكەن ۋە رېگىر بن، كەچى ھېچكامىيان دەنگىيان لېۋە نەھات!

سەربارى ھەموو ئەۋانە، لە ئىستادا فەزاحەتتىكى گەۋرەتر بەرپۆۋە، بەپىي ئەۋ بەلگە ۋە دۇكىۋەمىنتانەى دەست ئىنستىتوتى پەى كەۋتوۋە، پىنج لەۋ پەرلەمانتارانەى لە دواى (۲۰۲۲/۱۱/۶) بە ناياسا يەكەن سۈيىدىيان خواردېۋو، داۋاكارىيەكان پېشكەش بە سەرۇكا يەتتە دىۋانى پەرلەمان كىردۋە ۋە داۋاى خانەنشىنى دەكەن، كە داۋاكاران بىرىتىن لە (سۆز بەدولقادىر بەدولپەحمان) ۋە (دلىر بەدولخالق حاجى) لە بزوتتەۋەى گۇرپان، (بەدوللا ھەسەن ھەمەد) ۋە (لەيلا ھەلى بەدولعەزىز) لە بزوتتەۋەى ئىسلامى، (بىرۋان فەقى ئىسماعىل) لە يەكگرتۋى ئىسلامى (ھەر بۇ زانىيارى دواى سۈيىندىخواردى بىرۋان فەقى لە پەرلەمان، يەكگرتۋى ئىسلامى ناۋبراۋى لە رىزەكانى خۇى دەركىرد)، بەپىي زانىيارىيەكانى ئىنستىتوتى پەى سەرۇكا يەتتە دىۋان بەبى ئەۋەى پىشتىگىرىيان لى بىكات تەنھا يادداشتەكەيانى ئاراستەى ئىجمەنى ۋە زىران كىردۋە، دواتر داۋاكارىيەكە لەلەين ۋە زىرى داراىيەۋە براۋەتە كۆبۈنەۋەى ئەجمەنى ۋە زىران ۋە لە رۆژى (۲۰۲۴/۳/۲۷) يەككە لە تەۋەرەكانى كۆبۈنەۋەكە بوۋە، ھەرۋەك بەلئىيان پىدراۋە، ئەگەرى ئەۋە ھەيە ھەر پىنجىيان خانەنشىن بىكىرېن. ئەمە لە كاتىكدايە كە مۇچە خۇران مۇچەى چۈار مانگىيان ۋەرنەگرتۋە، رۆژى بەر لە كۆبۈنەۋەكەش سەرۇكى ھكۈمەت لە مېدىكاكەنەۋە مۇژدەى ئەۋەى دابوۋ گوايە لە كۆبۈنەۋەكە دا ھەۋالى دىخۇشكەرى بۇ مۇچە خۇران ۋە ھاۋلاتىيان پىيە! كەچى يەك لە تەۋەرەكانى كۆبۈنەۋەكە تايىبەت بوۋ بە خانەنشىنكىردى ئەۋ پەرلەمانتارانە بە شىۋەيەكى ناياسا يەكە.

شاىيانى باسە ئەۋ بەرىزانە يەككىيان تەنھا (۵) مانگ، چۈارەكەى تىرىشىيان تەنھا دوو مانگ ۋە پانزە رۆژ لە پەرلەمان دەۋامىيان كىردۋە. يەككىيان بەشدارى (۵) كۆبۈنەۋە ۋە ئەۋانەى تر بەشدارى تەنھا (۳) كۆبۈنەۋە ۋە ۋە كىردۋە، ھىچ كامىيان ھىچ پىرۇژە ياسا يەكەيان ۋاژۇ نەكىردۋە، بەشدارى ھىچ كۆبۈنەۋەيەكى لىژنەكانىيان نەكىردۋە، تەننەت بە ھەر پىنجىيان لەۋ ماۋەيەى لە پەرلەمان بوۋنە تەنھا (8:45) ھەشت خولەك ۋە چل ۋە پىنج چىركە لە دانىشتنەكاندا قسەيان كىردۋە كەچى لە بەرامبەردا بە ھەر پىنجىيان بىرى (172.200.000) سەد ۋە ھەفتاۋ دوو مىليۇن دىنارىيان ۋەك مۇچە ۋە رگرتۋە. ئىستاش بە ناياسا يەكەن داۋاى خانەنشىنى دەكەن ۋەك ئەۋەى بىرىيان چوۋبىت ئەۋ ماۋە كورتەى لە پەرلەمان بوون بە ياسادارپىژەر (مىشرى) ۋە پارپىزەرى ياسا ناۋبراۋن! سەرجەم ۋە رەكارىيەكانىيان لە خىشتەكاندا خراۋنەتە روو.

جگە لەمانە لەۋ ماۋەيەدا (ۋاتە دواى دىرېزكىردنەۋەى تەمەنى بە ناياسا يەكەن پەرلەمانى كوردستان (۷) ياسا يەكە پەسەند كىردۋە، كە بە نەبوۋ دادەنرېن، كەچى ھكۈمەتى ھەرېم بە بىرپارىك بە ژمارە (۱۲۹۵۲) كە لە (۲۰۲۳/۱۰/۱۲)

دەریکردوو کار بەو یاسایانە دەکات، ئەمەش پێچەوانەی یاسا و بریاری دادگایە، لەداهاتوودا کێشه بۆ حکومەت و خەلکی کوردستان دەنێتەو.

ئەگەر سەبارەت بەم دۆسیانە، هەرکەسێک لە دادگەیی ئیتیحادی سکالا تۆمار بکات، دادگا لەبەرژەوهندی سکالاکار و لە دژی حکومەتی هەرێم بریار دەدات، هەموو ئەو یاسا و بریارانە و خانەنشین بوونە نایاساییەکان هەڵدەوێت، داوای گێڕانەوێتی ئەو موچە نایاساییانە دەکات کە وەرگیراون، ئەو کاتە حکومەتی هەرێم دیسانەوێت راپەرێت کە دادگەیی ئیتیحادی دژی بە حکومەتی هەرێم، لەکاتی کێشدا حکومەت خۆی کارتی نایاسایی دەدات بە دادگا تا دژی بچۆتەو!

ئەم هەنگاوی وەزارەتی دارایی و سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران، ئەگەر بچۆتە سەر و ئەنجامبدرێت، وێرای ئەوەی یاساشکێتیەکی روونە، دروستکردنی دۆخیکی ناعەدالەتیە لەنیوان تاکەکانی کۆمەڵگە، سوکایەتیشە بە دامەزراوەیەکی بەرز و پیرۆزی وەک پەرلەمان، چونکە پەرلەمانی پێی لاواز دەبێت، باشتر وابوو سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران و حزبە سیاسییەکان بەدواداچوونیان بکرایە بۆ ئەو بریارە نابەجێی دادگەیی ئیتیحادی دەریکردوو کە هیچیتر نابێت "پەرلەمان مەرجەعی بالایی یەکلەکردنەوێتی پرسی چارەنوسسازەکانی خەلکی کوردستان" بێت. لەبەر هیچنا لەبەر بەرژەوهندی خۆیان، چونکە تا دامەزراوەی پەرلەمان تۆکمە و بەهێز بێت، حکومەت بەهێزتر دەبێت و حیزبە سیاسییەکانیش ئاسودەتر لە هاتنەدی خواست و داواکارییەکانیان، بەلام بەداخەوێت شەڕیان لەسەر ئەوێت کامیان پێشێلی زیاتری یاسا بکەن لەپێناو دەسکەوت و بەرژەوندیی بچوک!

خشتهی (۱)

به‌شداری نه‌ندامه‌کان نه دانیشتنه‌کانی پهرله‌مان

ژ	ناوی نه‌ندام	فراکسیون	ژماره‌ی دانیشتن	میژووی دانیشتن
.۱	سوژ عه‌بدولقادر عه‌بدولپه‌حمان	بزوتنه‌وه‌ی گوران	5	دانیشتنی ژماره (۱۵) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۱۱/۳۰)
				دانیشتنی ژماره (۱) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۳/۱)
				دانیشتنی ژماره (۲) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۳/۱۵)
				دانیشتنی ژماره (۳) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۱۷)
				دانیشتنی ژماره (۴) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۲۲)
.۲	دلیر عه‌بدولخالق حاجی	گوران	3	دانیشتنی ژماره (۲) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۳/۱۵)
				دانیشتنی ژماره (۳) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۱۷)
				دانیشتنی ژماره (۴) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۲۲)
.۳	عه‌بدوللا حه‌سه‌ن حه‌مه‌د	بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی	3	دانیشتنی ژماره (۲) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۳/۱۵)
				دانیشتنی ژماره (۳) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۱۷)
				دانیشتنی ژماره (۴) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۲۲)
.۴	له‌یلا عه‌لی عه‌بدولعه‌زیز	بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی	3	دانیشتنی ژماره (۲) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۳/۱۵)
				دانیشتنی ژماره (۳) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۱۷)
				دانیشتنی ژماره (۴) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۲۲)
.۵	بیروان فه‌قی ئیسماعیل	سه‌ربه‌خۆ	3	دانیشتنی ژماره (۲) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۳/۱۵)
				دانیشتنی ژماره (۳) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۱۷)
				دانیشتنی ژماره (۴) ی ئاسایی پوژی (۲۰۲۲/۵/۲۲)

خشتهی (۲)

به‌شداری نه‌ندامان نه واژۆکردنی پیشنیازه یاساکاندا که پیشکەشی پهرله‌مان کراون و خویندنه‌وه‌یان بو کراوه

ژ	ناوی نه‌ندام	فراکسیون	ژماره‌ی پیشنیازه یاسا که واژۆ کردوه
(۱)	سوژ عه‌بدولقادر عه‌بدولپه‌حمان	بزوتنه‌وه‌ی گوران	0
(۲)	دلیر عه‌بدولخالق حاجی	بزوتنه‌وه‌ی گوران	0
(۳)	عه‌بدوللا حه‌سه‌ن حه‌مه‌د	بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی	0
(۴)	له‌یلا عه‌لی عه‌بدولعه‌زیز	بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی	0
(۵)	بیروان فه‌قی ئیسماعیل	سه‌ربه‌خۆ	0
	کۆی گشتی		0

خشتهی (۳)

ژماره‌ی به‌شداری ناخاوتنی نه‌ندامه‌کان نه‌دانیشتنه‌کانی په‌رله‌مان

ژماره‌ی ونه‌کانی	فراکسیون	ناوی نه‌ندام	ژ
2	بزوتنه‌وه‌ی گوران	سوژ عه‌بدولقادر عه‌بدولپره‌حمان	(۱)
4	بزوتنه‌وه‌ی گوران	دلیر عه‌بدولخالق حاجی	(۲)
4	بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی	عه‌بدوللا حه‌سه‌ن حه‌مه‌د	(۳)
1	بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی	له‌یلا عه‌لی عه‌بدولعه‌زیز	(۴)
0	سه‌ریه‌خۆ	بیروان فه‌قی ئیسماعیل	(۵)
11	کۆی گشتی		

خشتهی (۴)

ماوه‌ی قسه‌کردنی نه‌ندامه‌کان نه‌دانیشتنه‌کانی په‌رله‌مان

به‌نوسین	ماوه‌ی قسه‌کردن	فراکسیون	ناوی نه‌ندام	ژ
یه‌ک خوله‌ک و بیست و حه‌وت چرکه	01:27	بزوتنه‌وه‌ی گوران	سوژ عه‌بدولقادر عه‌بدولپره‌حمان	(۱)
دوو خوله‌ک و شه‌ش چرکه	02:06	بزوتنه‌وه‌ی گوران	دلیر عه‌بدولخالق حاجی	(۲)
سی خوله‌ک و شه‌ش چرکه	03:06	بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی	عه‌بدوللا حه‌سه‌ن حه‌مه‌د	(۳)
دوو خوله‌ک و شه‌ش چرکه	02:06	بزوتنه‌وه‌ی ئیسلامی	له‌یلا عه‌لی عه‌بدولعه‌زیز	(۴)
هیچ قسه‌ی نه‌کردوه	00:00	سه‌ریه‌خۆ	بیروان فه‌قی ئیسماعیل	(۵)
هه‌شت خوله‌ک و چل و پینچ چرکه	08:45		کۆی گشتی	

خشتهی (۵)

به شدارى نه ندامه كان له كۆبوونه وهى له لیژنه كانیانداندا

(۲۰۲۳/۵/۲۰ تا ۲۰۲۳/۵/۱۷)

ژ	ناوى نه ندام	نه ندامیتی له لیژنه	ژماره ی كۆبوونه وه كانی لیژنه له و ماوه یه
۱.	سوژ عه بدولقادر عه بدولپه حمان	كاروبارى ته ندروستى و ژینگه	لیژنه له و ماوه یه هیچ كۆبوونه وه یه كى نه كردوه
۲.	دلیر عه بدولخالق حاجی	ده ستپاکی	لیژنه له و ماوه یه هیچ كۆبوونه وه یه كى نه كردوه
۳.	عه بدوللا حه سه ن حه مه د	په روه رده و خویندنی بالا	لیژنه له و ماوه یه هیچ كۆبوونه وه یه كى نه كردوه
		شاره وانى و گواستنه وه و گه یاندن	لیژنه له و ماوه یه هیچ كۆبوونه وه یه كى نه كردوه
۴.	له یلا عه لی عه بدولعه زیز	داكۆكى كردن له مافى ئافرت	لیژنه له و ماوه یه هیچ كۆبوونه وه یه كى نه كردوه
		ئه وقاف و كاروبارى ئایینی	لیژنه له و ماوه یه هیچ كۆبوونه وه یه كى نه كردوه
۵.	بیروان فه قی ئیسماعیل	كاروبارى پێشمه رگه	لیژنه له و ماوه یه هیچ كۆبوونه وه یه كى نه كردوه
		كشتوكال و ئاودیرى	لیژنه له و ماوه یه هیچ كۆبوونه وه یه كى نه كردوه
	كۆی گشتی		كه سیان به شدارى هیچ كۆبوونه وه یه كى نه كردوه

خشتهی (۶)

نه و موچانه ی له و ماوه یه دا به نایاسایی له لایهن نه و نه ندامانه وه وه رگراوه

ژ	فراکسیون	برى پاره كه به نایاسایی وه رگراوه	
		موچە ی یه ك مانگ	كۆی موچە ی وه رگراوه
۱.	سوژ عه بدولقادر عه بدولپه حمان	8.200.000	57.400.000
۲.	دلیر عه بدولخالق حاجی	8.400.000	28.700.000
۳.	عه بدوللا حه سه ن حه مه د	8.400.000	28.700.000
۴.	له یلا عه لی عه بدولعه زیز	8.400.000	28.700.000
۵.	بیروان فه قی ئیسماعیل	8.400.000	28.700.000
	كۆی گشتی	41.000.000	172.200.000

سۆز عەبدولقادر عەبدولرەحمان

ز	بایەت	زانناری کەسی
۱	ناوی سیانی	سۆز عەبدولقادر عەبدولرەحمان
۲	نازناو	بابان
۳	رەگەز	مێ
۴	نەتەووە	کورد
۵	نایین	موسڵمان
۶	نەدایکبوون	1960
۷	بروانامە	ماستەر
۸	فراکسیۆن	بزووتنەوێ گۆرپان
۹	پسپۆری	ئامار
۱۰	مێژووی سۆیندخواردنی وەك ئەندامی پەرلەمان	۲۰۲۲/۱۱/۳۰
۱۱	ئەندامی ئێژنەکانی پەرلەمان	کاروباری تەندروستی و ژینگە
۱۲	ژمارە مۆبایل	07701211995
۱۳	نیمەیل	soz_baban@yahoo.com
۱۴	تۆپی کۆمەڵایەتی	https://www.facebook.com/soz.baban.5

چالاکى ئەو ماوەى وەك ئەندامى پەرلەمان سۆیندى یاسایى خواردوووە (۲۰۲۲/۱۱/۳۰ تا ۲۰۲۳/۵/۳۰)

ز	بایەت	ژمارە
۱	ماوەى دەوامى لە پەرلەمان	6 مانگ
۲	بەشداری لە دانیشتنەکانی پەرلەمان	5
۳	بەشداری لە کۆبوونەوێکانی ئێژنەکان	0
۴	ئەو پێشنيانە یاسایانەى ئیمزای لەسەر کردوووە	0
۵	ئەو یادداشتانەى بەمەبەستى پرسیاندن واژۆی کردوووە	0
۶	واژۆکردنی یادداشت بەمەبەستى خستنه پووی بابەتێك بۆ گفتوگۆکردن	0
۷	پێشکەشکردنی بێرۆکە لە دانیشتنەکانی پەرلەمان	0
۸	بەشداری قسەکردنی لە دانیشتنەکان	2 جار
۹	ماوەى قسەکردنی لە دانیشتنەکان	01:27 بیست و حەوت چرکە
۱۰	بەری ئەو مۆجەییەى لە ماوەیەدا بە نایاسایى وەرگیرتوووە	57.400.000 پەنجاو حەوت ملیۆن و چوار سەد هەزار دینار

دلیر عەبدولخالق حاجی

ز	بابەت	زانپاری کەسی
۱	ناوی سیانی	دلیر عەبدولخالق حاجی
۲	نازناو	-
۳	رەگەز	نێر
۴	نەتەو	کورد
۵	ئایین	موسڵمان
۶	نەدایکبوون	1985
۷	بروانامە	ماستەر
۸	فراکسیۆن	بزوتنەوێ گۆرپان
۹	پسپۆری	راگەیانندن
۱۰	مێژووی سویندخواردنی وەك ئەندامی پەرلەمان	۲۰۲۳/۳/۱۵
۱۱	ئەندامی ئە لیژنەکانی پەرلەمان	دەستپاکی
۱۲	ژمارە مۆبایل	07701432286
۱۳	نیمەیل	dlerabdulxalq@gmail.com
۱۴	تۆری کۆمەڵایەتی	https://www.facebook.com/dlerabdulkhalq

چالاکي ئەو ماوهی وەك ئەندامی پەرلەمان سویندی یاسایی خواردوو (۲۰۲۳/۳/۱۵ تا ۲۰۲۳/۵/۳۰)

ز	بابەت	ژمارە
۱	ماوهی دەوامی لە پەرلەمان	2 مانگ و نیو
۲	بەشداری لە دانیشتنەکانی پەرلەمان	3
۳	بەشداری لە کۆبوونەوەکانی لیژنەکان	0
۴	ئەو پێشنیازە یاسایانەی ئیمزای لەسەر کردوو	0
۵	ئەو یادداستانە بە مەبەستی پرسیار و واژۆی کردوو	0
۶	واژۆکردنی یادداشت بە مەبەستی خستنی پووی بە تێک بۆ گفتوگۆکردن	0
۷	پێشکەشکردنی بیروکە لە دانیشتنەکانی پەرلەمان	0
۸	بەشداری قسەکردنی لە دانیشتنەکان	4 جار
۹	ماوهی قسەکردنی لە دانیشتنەکان	02:06 دوو خولەک و شەش چرکە
۱۰	بری ئەو مۆجەییە لە ماوهی دا بە نایاسایی وەرگیرتوو	28.700.000 بیست و هەشت ملیۆن و چەوت سەت هەزار دینار

عەبدوللا حەسەن حەمەد

ز	بابەت	زانیاڕی کەسی
١	ناوی سیانی	عەبدوللا حەسەن حەمەد
٢	نازناو	د.عەبدوللا وەرتی
٣	رەگەز	نێر
٤	نەتەو	کورد
٥	نایین	موسڵمان
٦	لەدایکبوون	١٩٧٣
٧	بڕوانامە	دکتۆرا
٨	فراکسیۆن	بزووتنەوێ ئیسلامی
٩	پسپۆری	شەریعی ئیسلامی
١٠	مێژووێ سویندخواردنی وەك ئەندامی پەرلەمان	٢٠٢٣/٣/١٥
١١	ئەندامی ئێ لیژنەکانی پەرلەمان	پەرۆردە و خۆیندنی بالا، شارەوانی و گواستەو و گەیاندن
١٢	ژمارە مۆبایل	07508283602 - 07504484931
١٣	ئیمەیل	abdullah.1973hasan@gmail
١٤	تۆری کۆمەڵایەتی	https://www.facebook.com/abdulah.warti

چالاکێ لەو ماوەی وەك ئەندامی پەرلەمان سویندێ یاسایی خواردوو (٢٠٢٣/٥/٣٠ تا ٢٠٢٣/٣/١٥)

ز	بابەت	ژمارە
١	ماوەی دەوامی لە پەرلەمان	2 مانگ و نیو
٢	بەشداری لە دانیشتنەکانی پەرلەمان	3
٣	بەشداری لە کۆبوونەوێکانی لیژنەکان	0
٤	ئەو پێشنیازە یاسایانەئێ ئیمزای لەسەر کردوو	0
٥	ئەو یادداشتانەئێ بەمەبەستی پرسیاندن واژۆی کردوو	0
٦	واژۆکردنی یادداشت بەمەبەستی خستنی پرووی بابەتێك بۆ گفتوگۆکردن	0
٧	پێشکەشکردنی بێرۆکە لە دانیشتنەکانی پەرلەمان	0
٨	بەشداری قسەکردنی لە دانیشتنەکان	4 جار
٩	ماوەی قسەکردنی لە دانیشتنەکان	03:06 سیّ خولەك و شەش چرکە
١٠	بڕی ئەو مۆجەییەئێ لەو ماوەیەدا بە نایاسایی وەرێگرتوو	28.700.000 بیست و هەشت ملیۆن و حەوت سەت هەزار دینار

له یلا عهلی عه بدولعه زیز

ز	بابه ت	زانیاری که سی
۱	ناوی سیانی	له یلا عهلی عه بدولعه زیز
۲	نازناو	-
۳	رهگهز	می
۴	نه ته وه	کورد
۵	ناییین	موسلمان
۶	له دایکیوون	۱۹۷۶
۷	بپروانامه	شهریعی ئیسلامی
۸	فراکسیون	بزوتنه وه ئیسلامی
۹	پسپوری	شهریعی ئیسلامی
۱۰	میژووی سویند خواردنی وهک نه ندای پهرله مان	۲۰۲۳/۳/۱۵
۱۱	نه نداییتی له لیژنه کانی پهرله مان	داکۆکی کردن له مافی ئافرت، نه وقاف و کاروباری ناییینی
۱۲	ژماره ی مۆبایل	07501122604
۱۳	ئییمه ییل	
۱۴	تۆری کۆمه لایه تی	https://www.facebook.com/profile.php?id=100085781786075

چالاکي له و ماوه ی وهک نه ندای پهرله مان سویندی یاسایی خواردوو (۲۰۲۳/۳/۱۵ تا ۲۰۲۳/۵/۳۰)

ز	بابه ت	ژماره
۱	ماوه ی دهوامی له پهرله مان	2 مانگ و نیو
۲	به شداری له دانیشته کانی پهرله مان	3
۳	به شداری له کۆبوونه وه کانی لیژنه کان	0
۴	ئه و پیشنیازه یاسایانه ی ئیمزای له سه ر کردوه	0
۵	ئه و یادداشته ی به مه به سستی پرساندن واژۆی کردوه	0
۶	واژۆکردنی یادداشت به مه به سستی خستنه رووی بابه تیک بۆ گفتوگۆکردن	0
۷	پیشکه شکردنی بپروکه له دانیشته کانی پهرله مان	0
۸	به شداری قسه کردنی له دانیشته کان	1 جار
۹	ماوه ی قسه کردنی له دانیشته کان	02:06 خوله ک
۱۰	بپری ئه و موچه یه ی له و ماوه یه دا به نایاسایی وه ریگرتوه	28.700.000 بیست و هه شت ملیۆن و حه وت سه ت هه زار دینار

بیروان فہقیٰ نیسماعیل

ز	بابہت	زانیاری کہسی
۱	ناوی سیانی	بیروان فہقیٰ نیسماعیل باصو
۲	نازناو	بیروان ہرکی
۳	رہگہز	می
۴	نہ تہوہ	کورد
۵	نایین	موسلمان
۶	لہ دایکبوون	۱۹۸۶
۷	بپروانامہ	شہشی سہرہ تابی
۸	فراکسیون	لہ سہر لیستی یہ کگرتووی نیسلامی خوی کاندید کردبوو
۹	پسپوری	-
۱۰	میژووی سویند خواردنی وەك ئەندامی پەرلەمان	۲۰۲۳/۳/۱۵
۱۱	نہندامیتی لہ لیژنہکانی پەرلەمان	کاریاری پیشمەرگ، کشتوکال و ناودیری
۱۲	ژمارہی موبایل	07514901091
۱۳	نیمہیل	نیہ
۱۴	توری کۆمە لایہتی	نیہ

چالاکي لہو ماوہی وەك ئەندامی پەرلەمان سویندی یاسایی خواردووە (۲۰۲۳/۳/۱۵ تا ۲۰۲۳/۵/۳۰)

ز	بابہت	ژمارہ
۱	ماوہی دەوامی لہ پەرلەمان	2 مانگ و نیو
۲	بەشداری لہ دانیشتنہکانی پەرلەمان	3
۳	بەشداری لہ کۆبوونہ وەکانی لیژنہکان	0
۴	ئەو پیشنیازہ یاسایانہی ئیمزای لہ سەر کردووە	0
۵	ئەو یادداشتانہی بە مەبەستی پرسیاندن واژوی کردووە	0
۶	واژکردنی یادداشت بە مەبەستی خستنہ رووی بابەتیک بۆ گفتوگۆکردن	0
۷	پیشکەشکردنی بیروکە لہ دانیشتنہکانی پەرلەمان	0
۸	بەشداری قسەکردنی لہ دانیشتنہکان	0
۹	ماوہی قسەکردنی لہ دانیشتنہکان	0
۱۰	بری ئەو مۆجەبەیی لہو ماوہیەدا بە نایاسایی وەرگرتووە	28.700.000 بیست و ههشت ملیۆن و حەوت سەت ھەزار دینار

ئە نجام

۱- بەھۆى پەيوەستەنبوون بە ياساۋ درىژكردنەۋەى نادەستورى تەمەنى پەرلەمانەۋە، ماۋەى سال و نيوپكە ھەرىمى كوردستان كەۋتوتە بۆشايى ياسايبەۋە .

۲- لەدۋاى درىژكردنەۋەى تەمەنى، بەرلەمانى كوردستان (۷) ياسا و (۱) بىپارى دەركردۋە، بەپپى بىپارى دادگە پەرلەمان لەۋ رۆژەۋە كە كۆتايى ھاتوۋە ناتوانىت ھىچ كارىك بكات، ھەر لەبەر ئەم ھۆكارە ئەۋ ياساينەى لە دۋاى ئەۋ مېژوۋە دەرچوئىنراون پوچەلن و ناكرىت كارىان پى بكرىت. (بىروانە پاشكۆى ژمارە ۲).

۳- لە دۋاى تەۋاۋ بوونى تەمەنى پەرلەمان لە (۲۰۲۲/۱۱/۶ تا ۲۰۲۳/۵/۳۰) دەستەى سەرۆكايەتى و پەرلەمانتاران (۶) موچەيەيان بە نياسايبى ۋەرگرتبوۋ كە دەبوايە بىگىرئەۋە بۆ خەزىنەى گشتى.

۴- لە دۋاى دەرچوونى بىپارى دادگەى فېدرالى سەبارەت بە نادەستورى بوونى درىژكردنەۋەى تەمەنى پەرلەمان، دەستەى سەرۆكايەتى و پەرلەمانتاران (۲) موچەى تريان بە نياسايبى ۋەرگرت كە نەدەبوايە ۋەرىبگرن.

۵- تا ئىستاشى لەگەلدا بىت كە سال و نيوپكە بەپپى ياسا خولى پىنچەمى پەرلەمان كۆتايى ھاتوۋە، كەچى زۆرىنەى ئەندامانى ئەم خولەى پەرلەمان شوقەۋ خانوۋەكانى پەرلەمان بەكاردەھىنن و چۆليان نەكردۋەۋە كە ئەمەش بەكارھىنەنى مولكى گشتىە لە دەرەۋەى ياسا.

۶- دەستەى سەرۆكايەتى پەرلەمان كە نىزىكەى سال و نيوپكە بەپپى ياسا لە ئەركەكانىاندا نەماون، كەچى تا ئىستاشى لەگەلدابىت بەناياسايبى خانوۋەكانى پەرلەمان بەكاردەھىنن (كە ھەرىكەيان لە دوو خانوۋدا نىشتەجىن)، ئۆتۆمبىلەكانى پەرلەمان بەكاردەھىنن، پاسەۋانەكانى پەرلەمان ھىشتا لەلايان، ھەرىكە لە ئەندامانى دەستەى سەرۆكايەتى بەشېك لە فەرمانبەرانى ستافى نوسىنگەكانى سەرۆكايەتى پەرلەمان لە بارەگا حزبىەكانى خۆيان بەكاردەھىنن.

۷- سەربارى ئەۋەى حكومەت كار بەرپكەرە، بەردەۋامە لەسەر بەناياسايبى خانەنشېن كردن و بەخشىنەۋەى پلەۋ ئىمتيازات.

راسپارده

- ١- هيج كام له و ياساو بپارانهي له دواي (٢٠٢٢/١١/٦) له پەرله ماني كوردستانه وه دهر كراون كاربان پینه كړیت، چونكه به پئی ياسا پوچه لن.
- ٢- ئه و بهر پزانه ي له دواي (٢٠٢٢/١١/٦) له پەرله ماني كوردستان سویندی ياسایان خواردوه، له بهر ئه وه ي پەرله مان له ماوه ي ناده ستوریدا بووه، خانه نشین نه كړین و بگه پینه وه سهر كاری پیشووی خوین.
- ٣- ئه و موچانه ي له دواي (٢٠٢٢/١١/٦) به نایاسایي دراون بگپر دینه وه بو خه زینه ي گشتی.
- ٤- ههریه ك له دامه زراوه كانی دهسته ي ده سپاكي و دیوانی چاودیری دارایی و داواكاری گشتی به دوا داچوون بو ئه م دۆسیانه بكن چونكه له چوارچپوه ي ئه ركي خویندايه.
- ٥- له زوترین كاتدا شوقه و خانوه كانی پەرله مان له لایه ن پەرله مانتاران و دهسته ي سه روكایه تیه وه چول بکړین و راده ستی ئیداره ي پەرله مان بکړینه وه.
- ٦- له ئیستادا كه دهسته ي سه روكایه تی پەرله مان بوونی نیه، نابیت سه روكایه تی دیوانی پەرله مان بچپته ژیر ئه و فشارانه ي له سه ری ده كړیت، بو ئه وه ي هيجیتر دامه زراوه یه كي گرنگی وه ك پەرله مان له وه بیبايه ختر نه كړیت.

پاشکۆی ژماره (۱)

خشتهی بری نهو پارهیهی به پیی یاسا پیویسته پهرلهمانتاران بیگیرنهوه بو خهزینهی گشتی

ژ	فراکسیون	ژماره نه‌ندام	بری پاره که پیویسته بیگیرنهوه	
			بو هه‌شت مانگ	بو یه‌ك مانگ
۰۱	پارتی دیموکراتی کوردستان	45	1.655.300.000	235.300.000
۰۲	یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان	21	908.000.000	113.500.000
۰۳	بزوتنه‌وهی گۆران	10	416.000.000	52.000.000
۰۴	ئه‌ندامی تازهی گۆران/س.ع.ع		57.400.000	8.200.000
۰۵	ئه‌ندامی تازهی گۆران/د.ع.ح		28.700.000	8.400.000
۰۶	ئه‌ندامی ده‌سته‌کار کیشاوهی گۆران/ع.ح.ص	1	18.600.000	6.200.000
۰۷	ئه‌ندامی ده‌سته‌کار کیشاوهی گۆران/ش.ک.ص	1	0	0
۰۸	جولانه‌وهی نه‌وهی نوئ	4	0	0
۰۹	ئه‌ندامی ده‌سته‌کار کیشاوهی نه‌وهی نوئ/ک.ف.	1	18.600.000	6.200.000
۰۱۰	کومه‌لی دادگه‌ری کوردستان	7	283.200.000	35.400.000
۰۱۱	یه‌کگرتووی ئیسلامی کوردستان	5	84.000.000	21.000.000
۰۱۲	لیستی سه‌رده‌م	1	33.600.000	4.200.000
۰۱۳	لیستی ئازادی	1	33.600.000	4.200.000
۰۱۴	پارتی گه‌شه‌پیدانی تورکمانی	2	83.200.000	10.400.000
۰۱۵	لیستی چاکسازی تورکمانی	1	44.000.000	5.500.000
۰۱۶	لیستی به‌ره‌ی تورکمانی	1	33.600.000	4.200.000
۰۱۷	لیستی میله‌ت	1	33.600.000	4.200.000
۰۱۸	هاو‌په‌یمانی یه‌کیتی نه‌ته‌وه‌یی	3	116.800.000	14.600.000
۰۱۹	ئه‌نجومه‌نی گه‌لی کلدانی سریانی ئاشووری	1	65.600.000	6.200.000
۰۲۰	لیستی رافیده‌ین	1	33.600.000	4.200.000
۰۲۱	لیستی ئه‌رمه‌ن	1	33.600.000	4.200.000
۰۲۲	بزوتنه‌وهی ئیسلامی	2	57.400.000	16.400.000
۰۲۳	پهرله‌مانتاری سه‌ربه‌خۆ/س.ف.م	1	33.600.000	4.200.000
۰۲۴	پهرله‌مانتاری سه‌ربه‌خۆ/م.ب.ق	1	33.600.000	4.200.000
۰۲۵	پهرله‌مانتاری سه‌ربه‌خۆ/د.ا.ح	1	65.600.000	6.200.000
۰۲۶	پهرله‌مانتاری سه‌ربه‌خۆ/ش.ن.و	1	65.600.000	6.200.000
۰۲۷	پهرله‌مانتاری سه‌ربه‌خۆی تازه/ب.ف.ا	1	28.700.000	8.400.000
	کۆی گشتی		4.265.500.000	593700000

پاشکۆی ژماره (۲)

نەو یاسایانەى دواى دريژکردنەوى تەمەنى پەرلەمان دەرچوینراون

ژ	ناوى یاسا	ژماره و سالی یاسا	جۆرى یاسا
۱.	یاسای گرتنى کالای قاچاغ و قەدەغەکراو لە مامالە پیکردن لە ھەرێمی کوردستان - عێراق	(۸) ی سالی ۲۰۲۲	یاسای بنچینەیی
۲.	یاسای ھەمواری یەکەمی یاسای پاراستن و چاککردنی ژینگە لە ھەرێمی کوردستان - عێراق ژماره (۸) ی سالی ۲۰۰۸	(۱۱) ی سالی ۲۰۲۲	ھەموار
۳.	یاسای پەرورەدە و فیکردن لە ھەرێمی کوردستان - عێراق	(۱۲) ی سالی ۲۰۲۲	یاسای بنچینەیی
۴.	یاسای پێکھستنی مامەلەکردن لەگەڵ ئازە لە مالی و بیلانەکان	(۱۴) ی سالی ۲۰۲۲	یاسای بنچینەیی
۵.	یاسای بەرکارکردن و ھەمواری پیاوێرکردنی یاسای واژۆی ئەلیکترۆنی و مامەلە ئەلیکترۆنییەکان ژماره (۷۸) ی سالی ۲۰۱۲ لە ھەرێمی کوردستان - عێراق	(۱۵) ی سالی ۲۰۲۲	ھەمواری یاسای عێراقی
۶.	یاسای ھەمواری پیاوێرکردنی یاسای بەرپێوەبردنی ئەوقافی عێراقی ژماره (۶۴) ی سالی ۱۹۶۶ ی ھەموارکراو لە ھەرێمی کوردستان - عێراق	(۱۶) ی سالی ۲۰۲۲	یاسای بنچینەیی
۷.	یاسای ھەمواری یەکەمی یاسای ئەنجومەنی شوراى ھەرێمی کوردستان - عێراق ژماره (۱۴) ی سالی ۲۰۰۸	(۱۷) ی سالی ۲۰۲۲	ھەموار

پاشکۆی ژماره (۳)

برپاره‌کە‌ی دادگە‌ی ئیتیحادی له‌نیوان هه‌ره‌شه‌و ده‌رفه‌تدا

له‌ئەنجامی مەملەتیی نیوان هێزه‌ سیاسییەکانی هەریم (به‌تایبه‌ت پارتی و یه‌کیتی) و که‌مه‌تره‌خه‌میان له‌ ئاست به‌جیگه‌یاندنی ئەره‌که‌کانیان، سه‌باره‌ت به‌ (یاسای هه‌لبژاردن) چه‌ند سه‌کالایه‌ک ئاراسته‌ی دادگە‌ی ئیتیحادی کران، دوا‌ی تاوتویکردن و به‌ریوه‌چوونی چه‌ندین دانیشتن، له‌ رۆژی (۲۰۲۴/۲/۲۱) دا دادگای ئیتیحادی برپاری خۆی له‌باره‌ی ئەو سه‌کالایه‌وه‌ ده‌رکرد که‌ (یه‌کیتی نیشتمانی کوردستان) له‌سه‌ر سه‌رۆکی په‌رله‌مانی کوردستان، سه‌رۆکی هەریم و سه‌رۆک وه‌زیرانی هەریم تو‌ماریکردبوو. سه‌کالاکار داوا‌ی له‌ دادگای فیدرالی کردبوو حوکم بدات به‌ ناده‌ستوری بوونی ماده‌ه‌کانی (۱، ۹، ۱۵، ۲۲، ۳۶) ی یاسای ژماره‌ (۱) ی سالی ۱۹۹۲ ی هه‌لبژاردنی په‌رله‌مانی کوردستانی هه‌موارکراو، که‌ تاییه‌ت بوون به‌: ژماره‌ی ئەندامانی په‌رله‌مان، کورسی کۆتاکان، بازنه‌ی هه‌لبژاردن، تو‌ماری ده‌نگه‌ران و لیستی پالیوراوان. له‌ ئەنجامدا له‌ گرنه‌ترین برپاره‌کانی دادگە‌ی ئیتیحادی بریتی بوون له‌مانه‌ی خواره‌وه‌، که‌ ده‌کریت هه‌ندیکیان به‌ ته‌کنیکی و ئەوانه‌ی تریش به‌ سیاسین پۆلین بکری:

۱- تانه‌ له‌ ماده‌ی (۱) ی یاساکه‌ دراوه‌ که‌تاییدا هاتبوو "په‌رله‌مانی کوردستان له‌ ۱۱۱ ئەندام پیکدیت"، سه‌کالاکار نوسیویه‌ هه‌چ پێوه‌یک نیه‌ بۆ دانانی کورسیه‌کان، بۆ ئەمه‌ش پشتی به‌ بره‌گی (۱) ی ماده‌ی (۴۹) ی ده‌ستوری عیراق به‌ستوه‌ که‌ هاوشیوه‌ی ئەنجومه‌نی نوێنه‌ران بێت: "یه‌ک کورسی بۆ سه‌ده‌ هه‌زار که‌س له‌ دانیشتون". له‌ئەنجامدا دادگه‌ برپاریدا به‌ که‌مه‌کردنه‌وه‌ی رێژه‌ی کورسیه‌کان بۆ (۱۰۰) کورسی، له‌کاتیکدا دیار نیه‌ ئاخۆ دادگە‌ی ئیتیحادیش له‌که‌مه‌کردنه‌وه‌ی کورسیه‌کان پشتی به‌ چ پێوه‌ریک به‌ستوه‌! ئەگه‌ر به‌پێی ده‌ستور بوایه‌ هه‌ر سه‌ده‌ هه‌زار که‌س له‌ دانیشتون کورسیه‌کی بۆ ده‌ستنیشان بکرایه‌، ده‌بوا‌یه‌ بکریت به‌ (۶۱) کورسی گشتی، چونکه‌ به‌پێی دوا‌ ئاماری به‌ریوه‌به‌ریتی گشتی ره‌گه‌زنامه‌ی هەریم ژماره‌ی دانیشتوانی هەریم بریتییه‌ له‌ (۶۱۰۳۲۷۴) که‌س. جگه‌ له‌مه‌ دانانی ژماره‌ی (۱۰۰) کورسیش له‌گه‌ل کاری په‌رله‌مانی و راسپاردنی کوتله‌ی گه‌وره‌و پیکه‌پێتانی حکومه‌تدا و یکنایه‌ته‌وه‌و ئەگه‌ری دروستبوونی کیشه‌ی هه‌یه‌.

۲- تانه‌ له‌ ماده‌ی (۹) ی یاساکه‌ دراوه‌ سه‌باره‌ت به‌ گۆرپینی جوگرافیای هه‌لبژاردنی هەریم له‌ یه‌ک بازنه‌بیه‌وه‌ بۆ فره‌ بازنه‌یی، که‌ له‌ چوار بازنه‌ که‌مه‌تر نه‌بێت، ئەم خاله‌شیان کاریکی به‌جییه‌و به‌هۆیه‌وه‌ نوێنه‌رایه‌تی ناوچه‌کان باشتر به‌رجه‌سته‌ ده‌بێت و بواری گزی و ساخته‌کاریش که‌مه‌تر ده‌بێت. به‌لام ئەو چوار بازنه‌بیه‌ی له‌لایه‌ن دادگە‌ی ئیتیحادیه‌وه‌ هینرایه‌ کایه‌وه‌، ده‌کرا له‌ په‌رله‌مانی کوردستانیش بکریت، له‌کاتیکدا هه‌موو لایه‌نه‌کان رازی بوون له‌سه‌ری.

۳- تانه‌ له‌ ماده‌ی (۱۵) ی یاساکه‌ دراوه‌ سه‌باره‌ت به‌ پێداچوونه‌وه‌و ریکخستنی تو‌ماری ده‌نگه‌ران، ئەمه‌یان کاریکی یاسایی و له‌جییه‌و جیگه‌ی ده‌ستخۆشیه‌، سالانیکه‌ ده‌بوا‌یه‌ خودی په‌رله‌مان و حکوه‌تی هەریم پێی هه‌لسن. له‌کاتیکدا ئاماده‌کردنی تو‌ماریکی پاک و بیه‌گه‌رد ئەرکی کۆمسیۆنی هه‌لبژاردن و راپرسی هەریمه‌، ئەو کۆمسیۆنه‌ له‌ سالی (۲۰۱۵) دروستبووه‌، راپرسیه‌ک و ته‌نها یه‌ک هه‌لبژاردنی ئەنجامداوه‌، هه‌ردووکیانی به‌ تو‌ماری ده‌نگه‌رانی کۆمسیۆنی بالای هه‌لبژاردنه‌کانی عیراق کردوه‌، به‌ ته‌کلێف وه‌ری گرتوه‌وه‌، له‌کاتیکدا (۹) کۆمسیاری به‌ پله‌ وه‌کیل وه‌زیر و (۱۲) به‌ریوه‌به‌ری گشتی و (۵۱۸) فه‌رمانبه‌ری هه‌یه‌، ماوه‌ی (۹) سه‌له‌ مانگانه‌ نزیکه‌ی (۹۰۰) ملیۆن دیناری وه‌ک موچه‌ی نه‌سریه‌ بۆ خه‌رج ده‌کریت، که‌چی تا ئیستاشی له‌گه‌لدا‌بێت نه‌توانراوه‌ تو‌ماریکی ده‌نگه‌رانی بیه‌گه‌رد دروستبکه‌ن، که‌ ئەو کاته‌ کۆمسیۆنه‌که‌ هه‌چ کیشه‌یه‌کی یاسایی و سیاسی نه‌بوو، پرسیار ئەوه‌یه‌ کۆمسیۆنیک که‌ نوێنه‌ری لایه‌نی سه‌کالاکاری تیا‌دایه‌، بودجه‌و توانای مرۆبیان هه‌بووه‌، بۆچی له‌و ماوه‌ دوور و درێژه‌دا هه‌چ کاریکیان له‌سه‌ر ئەو تو‌ماره‌ نه‌کرد؟ که‌چی ئیستا ئەو داوا‌یه‌ له‌ به‌غدا ده‌کەن؟ ئەوه‌ چ باوه‌ر بوونیکه‌ به‌ کۆمسیۆنی هه‌لبژاردنه‌کانی کوردستان و چ به‌هه‌ده‌ردانیکي داها‌تی هه‌ریمه‌؟

۴- تانه له مادهی (۲۲) ی یاساکه دراوه سه بارهت به نادهستوری دانانی لیستی هه لیبژاردن که ریگه به لیستی تاکه که سیش بدات، به مهرجی پاراستنی ریژهی ژنان. لایه نه سیاسیه کان دهیانتوانی له په رله مانی کوردستاندا کار له سهر ئه و بابه ته بکه ن.

۵- تانه له مادهی (۳۶) ی یاساکه دراوه سه بارهت کورسی کۆتاکان، سکالاکار داوای دابه شکردنی کورسی کۆتاکانی کردوو به سهر پاریزگاکاندا، به لام دادگا بریاریدا به لابرندی ههر (۱۱) کورسی کۆتا. به پیتی بریاره که بوونی کورسی کۆتا نادهستوریه، ئه مهش له گه ل دهستور و یاسا و واقیعدا ویک نایه ته وه، به تایبه تی کۆتای مه سیحیه کان، چونکه له لایه ک سیانزه سال بهر له دهرکردنی دهستوری هه میشه یی عیراق کۆتای مه سیحیه کان له سالی ۱۹۹۲ هه له په رله مانی کوردستاندا هه بووه و له مادهی (۱۴۱) ی دهستوریشدا هاتوو: "کارکردن به و یاسایانه ی که له ههریمی کوردستان له سالی ۱۹۹۲ هه دهرکراوه به ردهوام ده بیت، به هه مان شیوه ئه و بریارانه ش کارپیکراون که له حکومه تی ههریمی کوردستان دراون - له وانه ش بریاره کانی دادگا و گرینه سه تکان، به مهرجیک پیچه وانه ی دهستور نه بیت". له لایه کی تریشه وه به پیتی یاسای ئه نجومه نی نوینه رانی عیراق، (۹) کورسی کۆتا له ئه نجومه نه که دا هه یه، که پینج له وانه بو مه سیحیه کان ته رخان کراوه، به مهش ئه و پرسیاره دیته کایه وه: ئاخۆ نادهستوری بوونی کۆتای مه سیحیه کان له کۆیدایه؟ دادگای فیدرالی ئه گهر سیسته می کۆتای کوردستان به پیچه وانه ی دهستوری عیراق ده زانی، ده بوایه پیشت کۆتا له عیراقدا هه لوه شینیتته وه، ئینجا بریار له سهر نادهستوری بوونی کۆتا له کوردستان بدات. که بریاره که ییشی دهرکرد، ده بوایه ئه لته رناتیفیکی بو مافی پیکهاته کان پینشیا بگردایه و ره چاوی کیشه سیاسی، کولتوری، کۆمه لایه تی و ئاینیه کانی کردبایه، به جوړیک چاره سهری یاسایی بگردایه به بی ئه وه ی مافه کانیا ن به یه کجاری فه راموش بکات. له لایه کی تره وه ده بوایه سکالاکاران ئه وه یان به ئه گهر وه ربگرتایه له کاتی هه لوه شانده وه ی کورسی کۆتاکاندا کاریگری له سهر پرس ی به یه که وه ژیان ده بیت که چه ندین ساله له ههریمدا به رقه راره، کاریگری له سهر دوخی شاری که رکوک ده بیت که شاری به یه که وه ژیان وه کورد تاییدا زۆرینه یه و خواستی سه رکردایه تی کوردستانه که بگه رینریتته وه سه ر ههریم. ئه و شه ره ی له به غدا کردیان دهرکرا له کوردستان بیانکردایه، ئه و لایه نانه ی ملیان نه ده دا کورسی پیکهاته کان دابهش بکری، سهری کیشا بو نه هیشتنی یه کجاره کی کورسیه کان وه دهرنایان له په رله مانی کوردستان. ئه گهر له کوردستان چاره سهر بکرا بوایه و له دوو پاریزگه دا چر نه کرابونا یه وه سهری نه ده کیشا بو ئه وه ی رهت بکرینه وه وه نه مینن.

۶- جگه له مانه دادگا بریاری له نادهستوری بوونی برگه ی (۲) له مادهی (۵۶) یاساکه داوه، که په رله مان ده سه لاتی بریاردانی له پرسه چاره نوس سازه کانی خه لکی کوردستاندا نه بیت. له کاتیکدا ئه م بابه ته له داواکه دا نه هاتوو، به پیتی ئه مه ده بیت بریاری ژماره (۱) ی سالی ۲۰۰۵ ی په رله مانیش هه لوه شینریتته وه که تاییدا هاتوو " په رله مانی کوردستان تاکه مهرجه ی سیاسی و دهستوری یه بو بریاردان له سهر پرسه چاره نووس سازه کانی گه لی کوردستانی عیراق". به پیتی ئه م بریاره بیت ئیتر له مه وودا دامه زراوه ی په رله مان له بایه خی که متریش ده بیتته وه هه یچتر مهرجه ی خه لکی کوردستان نابیت! له کاتیکدا خه باتی سیاسی به شیکی گه وره ی لایه نه سیاسییه کان له ههریمدا ئه وه بووه په رله مانی کوردستان ببیت به مهرجه ی بالا، بو نمونه له پرسه کانی تایبهت به سه رۆکایه تی ههریم، دهستور، په یوه ندیه کانی نیوان ههریم و فیدرال و چه ندانی تر له ژیر سه قفی په رله ماندا یه کلا یی بکرینه وه. له هه مووشی گرنگتر هه میشه زۆرینه ی په رله مان و سه رۆکایه تییه که ی لای ئه و هیزانه بووه که پارتی نه بوون، چونکه سه رۆکایه تی حکومه ت لای پارتی و په رله مانیش لای لایه نه کانی تر بووه. له ئیستادا که مهرجه یه تی بالا له په رله مانی کوردستان وه رده گیریتته وه، ئه و هیز و لایه ن و که سایه تییه سیاسی و رۆشنیرانه ی چه ندین ساله شه ری ئه وه یان دهرکرد په رله مان مهرجه ی بالای چاره سه رکردنی پرسه چاره نووس سازه کان بیت، لانی که م به پیتی بانگه شه کانی رابردوویان، ده بوو ئه گهر ئیدانه ی مادده کانی تریش

ناکەن، ئیدانەى ئەو ماددەبەیان بکردایەو بەاتناپەتە دەنگ، چونکە گورزەکە بەر ئەوانە کەوتوو، کە چى جگە لەوہى سەبەبکارن، بێدەنگیشن.

پەيامەکانى پشت ئەم بپارە زۆر لەوہ گەورەترە تا لە پرسى ياساى ھەلبژاردندا بچوک بکریتەو، چونکە جیا لەبپارەکانى دیکە کاریگەرى بەرچاوى لەسەر پینگە و چارەنوسى ھەرىمى کوردستان دەبیت و لیکەوتەکانى ئایندەى قەوارەى سیاسى ھەرىم دیارى دەکات. ئەوہش دەگەپەنى کە تەنھا رکا بەرەکانى کورد پەنا نەبەن بەردەم دادگای بالای ئیتىحادى بۆ بەرزکردنەوہى داوا دژ بە حکومەتى ھەرىم، بەلکو لایەنە سیاسىیەکانى کوردستانیش ئەوہندە ناکۆکن! داوا لەسەر سەرۆکایەتییەکانى ھەرىم بەرز دەکەنەوہ بۆ بە نادەستورى ناساندنى ياساکانى پەرلەمانى کوردستان! راستییەكى تالە لایەنەکانى ھەرىم ئەوہندە ناتەبا بن، دامەزراوەکانى ئەوہندە ناکارا بن، پەنا بۆ دادگای بالای ئیتىحادى بپیت! دادگایەک (بەو پیکھاتەى ئیستای) چارەنوسى داواکاریەکانیان دیارى بکات و وەک پارێزەرى مافە دەستورییەکانى گەلانى عێراق لێ بپوانیت.

لەرستیدا ئەم بپارەى دادگای ئیتىحادى، درێژە پیدەرى کۆمەلێک بپار و ياسا و ھەنگاوە کە لە رابردودا دراون بۆ لەقالبدان و بچوک کردنەوہ و دوو کەرتکردنى قەوارەى ھەرىم، ئاماژەن بۆ ئەو خواستەى کە چپتر ھەرىمى کوردستان وەک قەوارەى سیاسى نەمینی، بەلکو وەک یەکەپەکی کارگێرى و ھاوشیوہى ھەریەک لە پارێزگاکانى تری عێراق ئەژمار بکریت. ئەو ھەنگاوە مەترسى ئەوہى لێدەکەوتتەوہ لەمەودا پەرلەمان نەتوانیت بە رۆلى تەشرىعى خۆى ھەلسى و نەتوانى ھیچ ياسایەكى بنچینەى چارەنوساز لە ھەرىمى کوردستان دەربکات، چونکە ئەگەر تۆزقالتیک بە دلى دەسەلاتدارانى بەغدا نەبیت دادگەى ئیتىحادى ھەلى دەوہشینیتەوہ. ئەمەش وادەکات پەرلەمان لە دامەزراوەیەكى ياسادانانەوہ بپیت بە دامەزراوەیەكى بى رۆل و کاریگەر، کاتیکیش دامەزراوەى تەشرىعى رۆلى نەمینی، ئۆتوماتیکى سیستەمەکە لە لامەرکەزى سیاسىیەوہ دەبیت بە لامەرکەزى ئیدارى، ئەمەش سەرەتای نەمانى فیدرالیتەتە. چونکە نیەتیک ھەپە لە عیراقدە کە دەوڵەتەکە بپیتەوہ بە مەرکەزى و فیدرالیتەت ھەلوہشیتەوہ، ئەو راستیەش لەمەوہ سەرچاوە دەگرى کە تا ئیستای رىگى لە پیکھینانى ھەرىمى تری شىعى یا سوننى دەکریت و بە ئاشکرا بەر بەو ھەولانە دەگىریت کە لە خواروو و ناوہراستى عیراقدە ھەن، کە ئەمەش پێچەوانەى دەستورە. بۆ بەجیگەیاندى ئەم مەرامە و داخستنى دەرگەى پیکھینانى ھەرىمى تر، دەخوازن بە ھەلوہشانندنەوہى ھەرىمى کوردستان دەست پیکەن.

بەلام ئایا لە ھۆکارى بنەرەتى ئەم روادوانە تەنھا نەپارەکانى بەغدان؟ یان لەئەستوى ئەو لایەنانەپە کە سکالایان تۆمار کردووہ؟ یاخود، بنچینەى ھەلەکان خودى ھەرىمە و دواى چارەسەرەکردنى کیشەکانى وەکو بپینى موچە، سیستەمى ھەلبژاردن و ریک نەکەوتن لەسەر کۆتا و چەندانى تر؟ دەبى ئەو راستیە بزانیت بەشیکیان جگە لەوہى ویستیکى نیودەوہلەتى و ھەرىمایەتى و عیراقیان لە پشتەوہپە، بەشەکەى تری دەرەنجامى بنەستى سیاسى ھەرىم و نەمانى شەرعییەتى دامەزراوەکانى و پشتگوى خستنى دەنگە دلسۆزەکان بوو، خەسەلەتەکانى بى ئاگایى و گەندەلى و نادادى و نەبونى حکومەتیکى نیشتمانى یەگرتوو و دەسەلاتیکى رەشید لە ھەرىمى کوردستان ھۆکارى سەرەکین. سەربارى ئەوہى بەشیکى ھیزە سیاسىیەکان تاکرەوانە ھەنگاویان دەنا، لە برى ئەوہى مەملانیکانیاں بپەنا پەرلەمان، کەچى بۆ دەستشکانەوہى یەکتر ھانایان بۆ بەغدا برد، لەکاتیکدا عیراق بۆخۆى بەدەست دەیان کیشەى دەستورى و سیاسىیەوہ دەنالینى! ھیزە سیاسىیەکان دەرەقەتى مەملانیکانى خۆیان نەدەھاتن لەناو پەرلەمان و حکومەت، بەغدايان بە فریادپەس زانى تا مەملانیکانیاں بۆ یەکالا بکاتەوہ. لەناو ئەو بەرداشەشدا ھاوالتیانى ھەرىم و ئەزمونەکەى زەرەرمەندى یەکەم بوون. کە ناچار کران بۆ مافەکانى قوت و ژيانیاں ھانا بۆ بەغدا ببەن. ئیستاش لایەنە سیاسىیەکان بەناچارى ئەبى رازى بن بەوہى

به سه‌ریاندا سه‌پینراوه، چونکه ئەم بریاره به پێی مادده‌ی (٩٤)ی ده‌ستور پابه‌ند کاره، قابیلی تانه و پێداچوونه‌وه نیه و تهنه ده‌بی جێبه‌جێ بکریت.

ئەگەر ده‌سه‌لاتی هه‌ریم نیشتمانیانه و دلسۆزانه کاری بکردایه، خه‌لکی به هی خۆیانیا ن ده‌زانی و هانایان بۆ هیچ لایه‌نیکی تری ده‌ره‌کی نه‌ده‌بردا! ئەگەر له هه‌رێمدا ده‌ستور په‌سه‌ند بکرایه، ئیستا نه ده‌ستوری عێراق له هه‌موو رۆیه‌که‌وه ده‌کرایه مه‌رجه‌عیه‌تی یاسایی بۆ کوردستان و نه به‌غداش ده‌بووه قبیله‌گای چاره‌سه‌ر، به‌لام لایه‌نه سیاسییه‌کان، ئەوه‌نده‌ی سه‌رقالی بابه‌تی لاهه‌کی و به‌رژه‌وه‌ندی حزبی بوون، نه‌په‌رژانه سه‌ر به‌جیگه‌یانندی بریاره ستراتیژییه‌کانی تایبه‌ت به به‌رژه‌وه‌ندی خه‌لکی کوردستان.

یه‌کیکی تر له هۆکاره‌کان سیاسه‌تی نادروستی هه‌زه‌ سیاسییه‌کانه له‌هه‌مبه‌ر شه‌ریه‌تی دامه‌زراوه‌کان و بێبایه‌خ کردنیا ن، که مامه‌له‌کردن له‌گه‌ل په‌رله‌مان له‌لوتکه‌ی ئەو بێ ئه‌رزش کردنه‌دا خۆی ده‌بینیته‌وه، بۆیه‌ش به‌رپرسیاری یه‌که‌م له‌و پاشاگه‌ردانیه میژوویییه‌ی روه‌ی له ئەزمونه‌که کردوه، خولی پینجه‌می په‌رله‌مان و سه‌رۆکایه‌تییه‌که‌ی بوون، که جێبه‌جیکاری ئەو سیاسه‌ته قیزه‌ونه وێرانکه‌ره بوون. چونکه هه‌یچکام له‌گرفته‌کانی هه‌مواری یاسای هه‌لبژاردن، بژارکردن و پاک کردنه‌وه‌ی توماری ده‌نگده‌ران، دۆسیه‌ی کۆتاکان، نوێکردنه‌وه‌ی دامه‌زراوه‌ ده‌سته‌کانی وه‌ک کۆمسیۆنی هه‌لبژاردن، ده‌سته‌ی ده‌ستپاکی، دیوانی چاودێری دارایی ئەوه‌نده قورس نه‌بوون تا په‌رله‌مان نه‌توانی چاره‌سه‌ریان بکات، لاوازی و ده‌سته‌مۆیی و بێ ئیراده‌ییان وای کرد له‌ئاست به‌رپرسیاریتی و به‌جیگه‌یانندی ئەرکه سه‌ره‌تاییه‌کانی په‌رله‌مان و ئەو سوینده یاساییه‌دا نه‌بن که خواردبوویان!

ئەو پاشاگه‌ردانی و گه‌ره‌لاوژه‌یه‌ی له هه‌رێمدا ده‌گوزهریت، ئاسۆی بینینی لای تاکی کورد لێل کردوه، تا ئاستیک دۆست و دوژمنی لیتیکه‌ل ئەبیت و سه‌رکه‌وتن و شکست له یه‌ک جیا ناکاته‌وه. پارته‌ی یه‌کیته‌ی، وه‌ک دوو هه‌یزی سه‌ره‌کی، له‌بری پاراستنی شوناسی کورد و سه‌روه‌ری نیشتمان، خه‌ریکی پاراستنی به‌رژه‌وه‌ندییه تایبه‌تییه‌کانی خۆیان، ده‌بی له‌و راستیه‌ بگه‌ن، ئەو شیوازه‌ حوکمرانییه‌ی تا ئیستا له هه‌رێمدا په‌یره‌ویان کردوه شکستی خواردوه، به‌رده‌وامبوون له‌سه‌ری هه‌م کۆتایی به ئەزمونه‌که ده‌هینیت و هه‌م له‌به‌رده‌م میژوودا تۆمه‌تبار ده‌بن به‌ له‌باربردن و به‌فیرۆدانی خه‌بات و قوربانیدانی قوناغیکی بزوتنه‌وه‌ی رزگاریخوازی کوردستان، بۆ ده‌رباز بوون پێویستمان به‌ لیبورده‌یی و بنیاتنانی سیستمیکی سه‌رده‌میانه‌ی نوێ هه‌یه، پێویسته ئەو مه‌ترسیانه‌ی بینه‌ هۆی راچله‌کینی سه‌رکردایه‌تی کوردستان و بیکه‌ن به‌ ده‌رفه‌تیک بۆ ده‌رچوون له‌و میحنه‌تانه‌ی به‌سه‌ر خه‌لکی کوردستان و ئەزمونه‌که‌یاندا هه‌تاوه.

ئینستیتیۆتی په‌ی بۆ په‌روه‌رده‌و گه‌شه‌پێدان

٢٠٢٤/٣/٤

نامه‌یه‌کی کراوه بۆ به‌رێز نیچیروان بارزانی سه‌رۆکی هه‌ریمی کوردستان

با هیچی تر هه‌لبژاردن دوانه‌خری تا شه‌ریه‌تی هه‌ریم نه‌که‌وێته ژێر پرسیاره‌وه

پاش سلّو و ریز...

به‌پێی یاسای ژماره (١)ی سالی ٢٠٠٥ ی سه‌رۆکیه‌تی هه‌ریمی کوردستان، به‌رێزتان له‌سه‌ر ئاستی ناوخۆ و دهره‌وه‌ش نوینه‌رایه‌تی هه‌ریم ده‌که‌ن و به‌ ناویه‌وه ده‌دوین، ئه‌رکی به‌رێزیش‌تانه هه‌ماهه‌نگی له‌ نیوان ده‌سه‌لاته‌ فیدرالیه‌کان و ده‌سه‌لاته‌کانی هه‌ریمدا بکه‌ن. به‌ پێی هه‌مان یاسا کاتی هه‌ریمی کوردستان و سیسته‌مه‌ سیاسیه‌که‌ی، یان ئاسایشی گشتی، یان داموده‌زگا ده‌ستوورییه‌کانی بکه‌ونه مه‌ترسییه‌وه‌وه هه‌ره‌شه له‌ بوونیان بکریت، به‌رێزتان به‌رپرسن له‌ پاراستنیان. له‌ هه‌مان کاتدا مولزه‌میشن به‌وه‌ی هه‌لبژاردنه‌کان له‌کاتی خۆیادا بکرین و زه‌مینه‌ی له‌بار بۆ ئه‌نجامدانیان به‌هه‌سینریت.

له‌ ئیستاشدا پرۆسه‌ی سیاسی له‌ هه‌ریمی کوردستان به‌ دۆخیکه‌ی هه‌ستیاری مه‌ترسیداردا گوزه‌ر ده‌کات، ئه‌م دۆخه‌ی خولقاوه له‌بهره‌تدا وه‌ک پیلان به‌ هه‌ماهه‌نگی و ژێر به‌ژیری ده‌وله‌ته‌ هه‌ریمییه‌کان و به‌ ئاگاداری عیراق به‌ریوه ده‌چیت بۆ گێرانه‌وه‌ی هه‌ریمی کوردستان بۆ چوارگۆشه‌ی سفر، که‌ ناكری ئه‌و راستیه‌ش فه‌رامۆش بکریت خۆدی هه‌زه‌ سیاسیه‌ خۆماليه‌کان (به‌تایبه‌تی پارتی و یه‌کیتی) رینگه‌خۆشکه‌ر و هۆکاری سه‌ره‌کین، چونکه‌ کارتی بیانویان به‌ده‌سته‌وه‌ داوه! ئه‌گه‌ر پێشتر یه‌کیتی بیانووی جیاجیای هه‌بوویت بۆ دواخستنی هه‌لبژاردنه‌کان، ئه‌وه‌تا ئیستا پارتی به‌ بیانوی جۆراوجۆره‌وه راسته‌وخۆ بایکۆتی کردوه، ئه‌م سیاسه‌ته‌ش هه‌ریم ده‌خاته به‌رده‌م ترازان و تیکچونی په‌یوه‌ندییه‌کان، تا ئه‌گه‌ری پیکدادان و توندوتیژی و ده‌ستیخستنی زیاتری عیراق و ده‌وله‌ته‌ هه‌ریمییه‌کان له‌ ناوخۆی هه‌ریم.

به‌رده‌وام بوونی ئه‌م ره‌وشه‌ ده‌بیته‌ مایه‌ی ئه‌وه‌ی چاره‌نوسی حکومه‌تی هه‌ریم خۆی له‌ که‌رتبووندا ببینیته‌وه، له‌وه‌ش خراپتر دوا‌ی ئه‌م قوناغه‌ ئه‌گه‌ری هه‌موارکردنه‌وه‌ی ده‌ستور له‌عیراقددا ده‌بیته‌ دیفاکتو، ئه‌و کاته‌ش کورد توانای رێگریکردنی نابیت و په‌شیمانی داد نادات، به‌مه‌ش شتیک به‌ناوی کیانی سیاسی یه‌کگرتوو له‌باشوری کوردستاندا نامینی.

بۆ ده‌رباز بوون له‌و دۆخه‌ ترسناکه‌، ئه‌رکی به‌رێزتان وه‌ک سه‌رۆکی هه‌ریم ده‌سه‌لاتی خۆتان به‌کار بێنن و به‌رپرسیاریتی میژوووییان له‌به‌رچاو بگرن، به‌ سیاسه‌تیکی ژیرانه‌وه هه‌لسوکه‌وت له‌گه‌ل یه‌که‌یه‌که‌ی رووداو و لایه‌نه‌کاندا بکه‌ن، به‌ جۆریک نه‌ قه‌واره‌ی هه‌ریم زیانمهند بیت و ئه‌زمونه‌که‌ بکه‌وێته به‌رده‌م هه‌ره‌شه‌وه، نه‌ هه‌لبژاردنیش بکه‌وێته تونیلکی داخراوه‌وه. بۆ ئه‌مه‌ش پێویسته‌ زه‌مینه‌یه‌کی له‌بار بۆ هاوالاتیان و لایه‌نه‌ سیاسییه‌کان به‌هه‌سینریت بۆ پرۆسه‌ی هه‌لبژاردن، تا هه‌م خه‌لکی به‌شداری بکه‌ن و متمانه‌یان پێی هه‌بیت، هه‌م لایه‌نه‌ سیاسیه‌کانیش دوا‌ی هه‌لبژاردنه‌که‌ ئه‌نجامه‌کانی قبول بکه‌ن، نه‌ک کێشه‌ی لێ بکه‌وێته‌وه.

هه‌رچه‌نده‌ له‌ رابردوودا به‌رێزتان به‌ئه‌رکی یاسایی خۆتان هه‌لساون به‌وه‌ی چوار جار و به‌ چوار مه‌رسومی جیاواز واده‌ی هه‌لبژاردنتان ده‌ستنیشانکردوه، که‌ بریتییوون له‌ (٢٠٢٢/١٠/١)، (٢٠٢٣/١١/١٨)، (٢٠٢٤/٢/٢٥)، له‌ سێ واده‌ی یه‌که‌مدا هه‌لبژاردن داخرا، به‌پێی ئه‌و ره‌وشه‌ی ده‌گوزه‌ریت له‌وه‌ناچێ دوا واده‌ش که‌ (٢٠٢٤/٦/١٠) هه‌لبژاردن ئه‌نجامبدریت.

بەريز سەرۆكى ھەريمي كوردستان...

ناكرى بانگەشەي ديموكراسيەت بگەين، كەچى ھىچكام لە ھەلبژاردنەكان لە ساتى خۆياندا ئەنجامنەدرين و ھەميشە دواخريين، ھەر جارەي بە بيانو و ھۆكارىك، ھەر جارەي لايەنك بۆ سەپاندنى مەرجهكانى خۆي، پەكى پرۆسەكە بخات و ھەريم بخريته بۆشايى ياساييەو، چونكە لە غيايى پەرلەمان و ئەنجومەنى پاريزگاكاندا، غيايى ياسا ديته كايەو، دامەزراوەكانى تريش پەكيان دەكەويت و ھەريم زيانمەند دەبيت، بۆيە دەبيت ئەو دامەزراوانە كارا بكرينەو، جگە لەوھى ھەريم پيويستى بە شەرعيەتە، پيويستيشى بەو دامەزراوانە ھەيە، جگە لەوھى ھەلبژاردن پيويستىكى ديموكراسيە، دەستەبەرى پاراستنى قەوارەكەشە، چونكە بە ھەلبژاردن جاريكى تر دامەزراوەكان نوئ دەبنەو دەستبەكار دەكەنەو، بۆيە ئەگەر ھەر ھەنگاويك دەگيريتەبەر دەبى لەپيناو دەستەبەرى ئەمجارەي ئەنجامدانى ھەلبژاردندا بيت.

ئەگەر ئەم رەوشەي دەگوزەریت بەردەواميەت، تەواوى پرۆسەي سياسى لە ھەريم و ھاوالاتيانى رووبەرۆوى تەنگزەيەكى تر دەبنەو، بەرەو تونيليك دەبردرين كە كۆتاييەكەي نەك ھەر روون نيە، بەلكو مەترسيداريشە، دوور نيە ھەريمي كوردستان بگويته قەيرانىكى ترەو كە چارەسەرکردنى ئەستەم بيت. لەبەر ئەو چاكتەر وايە ھەلبژاردن دەرچەيەكى سياسى و ياسايى بدۆزريتەو و ھەريم و خەلكەكەي لەو تەنگزە پر مەترسيە دەرباز بكرين، بەجۆرىك كەمترين زيانى لى بگويتهو.

بەريز سەرۆكى ھەريم...

لەم پيناوھدا داوا لە بەريزتان دەكەين بە رۆلى خۆتان ھەلسن، لەگەل لايەنە پەيوەنديدارە ناوخۆي و نيودەولەتيەكان و ھيزە سياسىەكانى ھەريمي كوردستان، بۆ ئەوھى ھەردوو تەوەر و ئاراستە بەيەكەو ھاوتەريب بەريو بچن، ھەم ھەريم پاريزراو بيت و ھەم ھەلبژاردنیش ئەنجامدريت. بۆ ئەم مەبەستە پيويستە لەسەر ئاستى دەركيدا رايژ لەگەل يونامى و نوينەرانى كونسولخانەكاندا بكریت و ھاوپەيمانەكان وەك پالپشت بخريته سەر خەت، دانوستان لەگەل عيراقى فيدرالدا بكریت بۆ چارەسەرى گرفتەكان، لەپيناو قوتى ھاوالاتياندا پەيوەنديەكانى ھەريم و بەغدا بۆ قونايكى ئاسايى بگيرنەو. لەسەر ئاستى ناوخۆشدا، كۆبوونەويەكى لوتكەي حيزەسياسىەكان ئەنجام بدريت، رايژ و پرسورايان پى بكریت، كۆدەنگيەك بەينريتە كايەو ھەمووان بەيەكەو ھەريم و قەوارەكەي لە غيايى شەرعيەت دووربخەنەو، پيويستە دەرچەيەك بدۆزنەو بە ئاراستەي پاراستنى ئەزمونەكە و گەشەپيدانى، كە لەسايەيدا ھاوالاتيان ئاشت بكرينەو، لەپاليشيدا ھەلبژاردنیش بە تونيليكى ناديار و داخراو نەسپيدريت، كە ئەمە تاكە دەستەبەرى مانەوھى ھەريم و حكومەتە يەكگرتووەكەيەتى. بە پيچەوانەو ھەريم دەكەويتە قونايى پيلانگيرپەكى خۆبەخۆي ناوخۆي ترسناك، كە نە دۆخى كوردستان نە دۆخى ناوچەكەش بەرگەي قەيرانىكى تر ناگريت، بۆيە ئەركى ياسايى، سياسى، ميژوويى و ئەخلاقى بەريزتانە ھەريم لەم دۆخە نەخوازراو دوور بخەنەو تا تەرو وشكى تيادا نەسوتنريت، چونكە دواتر پەشيمانى دادى كەس نادات. تكايە با نەوھى ئەمروى كوردستان سەرگردان نەبن و نەوھى كانى داھاتوش ناؤميد نەكرين و تۆمەتبارمان نەكەن بەوھى خودى كورد خۆي ھۆكارى پيچانەوھى خوانى بەتەمەنترين ئەزمون و قەوارەي خۆي بوو لە ميژوودا!

لەگەل ريزماندا

ئينستيتوتى پەي بۆ پەروەردەو گەشەپيدان

٢٠٢٤/٤/٢

له بلاوکراوهکانی ئینستیتیوتی پهی بو پهروهده و گهشه پیدان

یهکهه: به زمانی کوردی:

- ۱- خسته پووی ۱۰۱ گروگرتی پهروهدهی له پیناو چاره سه رکردیان، نامه یهکی کراوه بو بهریز وه زیری پهروهده، ههولیر، ۲۰۱۴.
- ۲- گرفتهکانی خویندنی بالا و گهپان بهدوای چاره سه ردا، خسته رووی (۱۴۰) گرفت، له نامه یهکی کراوه دا بو وه زیری خویندنی بالا، ههولیر، ۲۰۱۴.
- ۳- دیاردهی وازهینان له خویندن له هه ریمی کوردستاندا، گرفت و چاره سه ر، ههولیر، ۲۰۱۴.
- ۴- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی یه کهه، (۲۰۱۳/۱۱/۶-۲۰۱۴/۱۱/۶)، ههولیر، ۲۰۱۴.
- ۵- کاری هاوبه شی نیوان ریکخواوهکانی کومه لگه ی مه دهنی و داموده زگهکانی خویندنی بالا له هه ریمی کوردستان، ههولیر، ۲۰۱۵.
- ۶- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی دووه، (۲۰۱۴/۹/۱-۲۰۱۵/۲/۲۸)، ههولیر، ۲۰۱۵.
- ۷- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی سییه م، (۲۰۱۵/۳/۱-۲۰۱۵/۸/۳۱)، ههولیر، ۲۰۱۵.
- ۸- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی چواره م، (۲۰۱۵/۹/۱-۲۰۱۵/۱۱/۱۲)، ههولیر، ۲۰۱۵.
- ۹- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی پینجه م، (۲۰۱۶/۲/۲۹-۲۰۱۶/۹/۱)، ههولیر، ۲۰۱۶.
- ۱۰- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی شه شه م، (۲۰۱۶/۳/۱-۲۰۱۶/۸/۳۱)، ههولیر، ۲۰۱۶.
- ۱۱- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی هه وته م، (۲۰۱۶/۹/۱-۲۰۱۷/۲/۲۸)، ههولیر، ۲۰۱۷.
- ۱۲- چاودیری کردنی په رله مان له روانگه ی نه ندامانی په رله مانی کوردستانه وه، راپورتی هه شته م، ههولیر، ۲۰۱۷.
- ۱۳- تواماری دهنگده رانی هه ریمی کوردستان له نیوان بیگه ردی و ساخته کاریدا، راپورتی نویه م، ههولیر، ۲۰۱۷.
- ۱۴- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی ده یه م، (۲۰۱۷/۳/۱-۲۰۱۷/۱۱/۱۵)، سلیمانی، ۲۰۱۷.
- ۱۵- رهوشی خویندنی پیشه یی له پاریزگانکی سلیمانی و هه له بجه، سلیمانی، ۲۰۱۷.
- ۱۶- خویندنی ناحکومی له نیوان کوالیتی و بازرگانیدا، سلیمانی، ۲۰۱۷.
- ۱۷- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی یانزه هه م، (۲۰۱۷/۱۱/۶-۲۰۱۸/۳/۶)، ههولیر، ۲۰۱۸.
- ۱۸- چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی دوانزه هه م، (۲۰۱۸/۳/۶-۲۰۱۸/۱۱/۶)، ههولیر، ۲۰۱۸.
- ۱۹- پهروهده له بهرده م ئالنگاری و گرفتی چاره نه کراودا، ههولیر، ۲۰۱۹.
- ۲۰- خویندنی بالا له بهرده م ئالنگاری و گرفتی چاره نه کراودا، ههولیر، ۲۰۱۹.
- ۲۱- راپورتی چاودیری بو هه لباردنی خولی پینجه می په رله مانی کوردستان، راپورتی یه کهه م، دهنگدانی تاییه ت، سلیمانی، ۲۰۱۸.
- ۲۲- راپورتی چاودیری بو هه لباردنی خولی پینجه می په رله مانی کوردستان، راپورتی دووه م، دهنگدانی گشتی، سلیمانی، ۲۰۱۸.
- ۲۳- هه لسه نگانندی بو کارهکانی خولی چواره می په رله مانی کوردستان، راپورتی سیانزه هه م، (۲۰۱۳/۱۱/۶-۲۰۱۸/۱۱/۶)، ههولیر، ۲۰۱۹.
- ۲۴- راپورتی پرژه ی چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی یه کهه م له خولی پینجه م، (۲۰۱۸/۱۱/۶-۲۰۱۹/۸/۳۱)، ههولیر، ۲۰۱۹.
- ۲۵- راپورتی پرژه ی چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی دووه م له خولی پینجه م، (۲۰۱۹/۹/۱-۲۰۲۰/۲/۲۹)، ههولیر، ۲۰۲۰.
- ۲۶- راپورتی پرژه ی چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی سییه م له خولی پینجه م، (۲۰۲۰/۳/۱-۲۰۲۰/۸/۳۱)، ههولیر، ۲۰۲۰.
- ۲۷- راپورتی پرژه ی چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی چواره م له خولی پینجه م، (۲۰۲۰/۹/۱-۲۰۲۰/۱۲/۳۱)، ههولیر، ۲۰۲۰.
- ۲۸- راپورتی چاودیری ده سته سه ربه خوکانی هه ریمی کوردستان له نیوان په یوه ستبوون به یاساو پیشیلکاریدا، راپورتی پینجه م، ههولیر، ۲۰۲۱.
- ۲۹- راپورتی پرژه ی چاودیری و هه لسه نگانندی کارهکانی په رله مانی کوردستان، راپورتی شه شه م له خولی پینجه م، (۲۰۲۱/۳/۱-۲۰۲۰/۸/۳۱)، سلیمانی، ۲۰۲۰.
- ۳۰- راپورتی هه لسه نگانندی نه دای نه ندامانی په رله مان، راپورتی هه وته م، خولی پینجه می هه لباردنی په رله مانی کوردستان، (ای ئازار ۲۰۲۰ بو ۲۸ شوباتی ۲۰۲۱)، ههولیر، ۲۰۲۱.

- ٣١- راپۆرتی پرۆژەى چاودێری و هەلسەنگاندنی کارەکانی پەرلەمانی کوردستان، راپۆرتی هەشتەم لە خۆی پێنجەم، (٢٠٢١/٩/١) - ٢٠٢١/٢/٢٨، سلێمانی، ٢٠٢٠.
- ٣٢- راپۆرتی هەلسەنگاندنی ئەدای ئەندامانی پەرلەمان، راپۆرتی نۆیەم، خۆی پێنجەمی هەلبژاردنی پەرلەمانی کوردستان، (١ى ئازار ٢٠٢١ بۆ ٢٨ شوباتى ٢٠٢٢)، سلێمانی، ٢٠٢٢.
- ٣٣- راپۆرتی پرۆژەى چاودێری و هەلسەنگاندنی کارەکانی پەرلەمانی کوردستان، راپۆرتی دەیەم لە خۆی پێنجەم، (٢٠٢٢/٨/٣١-٢٠٢٢/٣/١)، سلێمانی، ٢٠٢٢.
- ٣٤- چاودێری جێبەجێکردنی سیاسەت و رێشۆینەکانی باجی خانوبەرە لە هەریمی کوردستان. هەولێر، ٢٠٢٣.
- ٣٥- راپۆرتی پرۆژەى چاودێری و هەلسەنگاندنی کارەکانی پەرلەمانی کوردستان، راپۆرتی یانزەهەم لە خۆی پێنجەم، (٢٠٢٢/٩/١) - ٢٠٢٢/٢/٢٨، سلێمانی، ٢٠٢٢.
- ٣٦- راپۆرتی هەلسەنگاندنی ئەدای ئەندامانی پەرلەمان، راپۆرتی دوانزەهەم، خۆی پێنجەمی هەلبژاردنی پەرلەمانی کوردستان، (١ى ئازار ٢٠٢٢ بۆ ٢٨ شوباتى ٢٠٢٣)، سلێمانی، ٢٠٢٣.
- ٣٧- پەرلەمانی کوردستان لە کوێو بۆ کوێ؟ راپۆرتیکی بەراوردکارییە سەبارەت بە کاری پەرلەمانی لەنێوان هەر پێنج خۆی پەرلەمانی کوردستاندا (١٩٩٢-٢٠٢٣)، راپۆرتی سیانزەهەم، سلێمانی، ٢٠٢٣.
- ٣٨- پەرلەمانی کوردستان لەدوای درێژکردنەوەى تەمەنى چى کردوو؟ راپۆرتی چواردهەم، سلێمانی، ٢٠٢٣.
- ٣٩- دۆخی سەرۆهیری یاسا لە هەریمی کوردستاندا، راپۆرتی پانزەهەم، سلێمانی، ٢٠٢٣.
- ٤٠- خانەنشینی نایاسایی، راپۆرتی شانزەهەم، سلێمانی، ٢٠٢٤.

دووهم: بە زمانى عەرەبى:

- ١- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الاول، (٢٠١٣/١١/٦-٢٠١٤/١١/٦)، اربيل، ٢٠١٤.
- ٢- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الثاني، (٢٠١٤/٩/١-٢٠١٥/٢/٢٨)، اربيل، ٢٠١٥.
- ٣- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الثالث، (٢٠١٥/٣/١-٢٠١٥/٨/٣١)، اربيل، ٢٠١٥.
- ٤- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الرابع، (٢٠١٥/٩/١-٢٠١٥/١١/١٢)، اربيل، ٢٠١٥.
- ٥- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الخامس، (٢٠١٦/٢/٢٩-٢٠١٥/٩/١)، اربيل، ٢٠١٦.
- ٦- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير السادس، (٢٠١٦/٣/١-٢٠١٦/٨/٣١)، اربيل، ٢٠١٦.
- ٧- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير السابع، (٢٠١٦/٩/١-٢٠١٧/٢/٢٨)، اربيل، ٢٠١٧.
- ٨- تقرير الرقابة علي البرلمان من وجه نظر نواب برلمان كوردستان، التقرير الثامن، اربيل، ٢٠١٧.
- ٩- سجل الناخبين في اقليم كوردستان بين النقاء والاحتيايل، التقرير التاسع، اربيل، ٢٠١٧.
- ١٠- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير العاشر، (٢٠١٧/٣/١-٢٠١٧/١١/١٥)، السليمانية، ٢٠١٧.
- ١١- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الحادي عشر، (٢٠١٧/١١/٦-٢٠١٨/٣/٦)، اربيل، ٢٠١٨.
- ١٢- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الثاني عشر، (٢٠١٨/٣/٦-٢٠١٨/١١/٦)، اربيل، ٢٠١٨.
- ١٣- تقييم اعمال الدورة الرابعة لبرلمان كوردستان، التقرير الثالثة عشر، (٢٠١٣/١١/٦-٢٠١٨/١١/٦)، اربيل، ٢٠١٩.
- ١٤- تقرير الرقابة على انتخابات الدورة الخامسة لبرلمان كوردستان، التقرير الاول، التصويت الخاص، السليمانية، ٢٠١٨.
- ١٥- تقرير الرقابة على انتخابات الدورة الخامسة لبرلمان كوردستان، التقرير الثاني، التصويت العام، السليمانية، ٢٠١٨.
- ١٦- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الاول للدورة الخامسة، (٢٠١٨/١١/٦-٢٠١٩/٨/٣١)، اربيل، ٢٠١٩.
- ١٧- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الثاني للدورة الخامسة، (٢٠١٩/٩/١-٢٠٢٠/٢/٢٩)، اربيل، ٢٠٢٠.
- ١٨- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الثالث للدورة الخامسة، (٢٠٢٠/٣/١-٢٠٢٠/٨/٣١)، اربيل، ٢٠٢٠.
- ١٩- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير الرابع للدورة الخامسة، (٢٠٢٠/٩/١-٢٠٢٠/١٢/٣١)، اربيل، ٢٠٢٠.
- ٢٠- تقرير مراقبة الهيئات المستقلة في اقليم كوردستان بين الالتزام بالقوانين والانتهاكات، التقرير الخامس، اربيل، ٢٠٢١.
- ٢١- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كوردستان، التقرير السادس للدورة الخامسة، (٢٠٢١/٣/١-٢٠٢١/٨/٣١)، اربيل، ٢٠٢١.
- ٢٢- تقرير تقييم اداء اعضاء البرلمان، التقرير السابع، الدورة البرلمانية الخامسة (١ آذار ٢٠٢٠ لغاية ٢٨ شباط ٢٠٢١)، اربيل، ٢٠٢١.

- ٢٣- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كردستان، التقرير الثامن للدورة الخامسة، (٢٠٢١/٩-٢٠٢٢/٢)، السليمانية، ٢٠٢٢.
- ٢٤-تقرير تقييم اداء اعضاء البرلمان، التقرير التاسع، الدورة البرلمانية الخامسة (١ آذار ٢٠٢١ لغاية ٢٨ شباط ٢٠٢٢)، السليمانية، ٢٠٢٢.
- ٢٥- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كردستان، التقرير العاشر للدورة الخامسة، (٢٠٢٢/٣-٢٠٢٢/٨)، السليمانية، ٢٠٢٢.
- ٢٦- مراقبة تنفيذ سياسات واجراءات ضريبية العقار في اقليم كردستان، اربيل، ٢٠٢٣.
- ٢٧- تقرير مراقبة وتقييم اعمال برلمان كردستان، التقرير الحادي عشر للدورة الخامسة، (٢٠٢٢/٩-٢٠٢٣/٢)، السليمانية، ٢٠٢٣.
- ٢٨- تقرير تقييم اداء اعضاء البرلمان، الثاني عشر، الدورة البرلمانية الخامسة (١ آذار ٢٠٢٢ لغاية ٢٨ شباط ٢٠٢٣)، السليمانية، ٢٠٢٣.
- ٢٩- برلمان كردستان من اين الى اين؟ تقرير مقارن حول النشاط البرلماني خلال الدورات البرلمانية الخمسة (١٩٩٢-٢٠٢٣)، التقرير الثلاثة عشر، السليمانية، ٢٠٢٣.
- ٣٠- ما الذي قام به برلمان كردستان بعد تمديد مدته القانونية؟ التقرير الرابعة عشر، السليمانية، ٢٠٢٣.
- ٣١- وضع سيادة القانون في إقليم كردستان، التقرير الخامسة عشر، السليمانية، ٢٠٢٣.
- ٣٢- التقاعد الغير القانوني ، التقرير السادسة عشر، السليمانية، ٢٠٢٤.

سَيِّهَم : به زمانی ئینگیلیزی :

- 1- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, The first report,(6/11/2014-6/11/2014), Erbil, 2014.
- 2- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Second report, (1/9/2014-28/2/2015), Erbil, 2015.
- 3- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Third Report, (1/3/2015-31/8/2015), Erbil, 2015.
- 4- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Fourth Report, (1/9/2015-12/11/2015), Erbil,2015.
- 5- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Fifth report, (1/9/2015-29/2/2016), Erbil,2016.
- 6- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Sixth Report, (1/3/2016-31/8/2016), Erbil,2016.
- 7- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Seventh Report, (1/9/2016-28/2/2017), Erbil,2017.
- 8- Monitoring parliament by members in kurdistan Parliament, Eighth report, Erbil,2017.
- 9- Voters Registration Records between Transparency and Fraud, , Ninth Report, Erbil,2017.
- 10- Monitoring parliament by members in kurdistan Parliament, Tenth report, (1/3/2017-15/11/2017), Sulaymaniyah,2017.
- 11- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Eleventh report, (6/11/2017-6/3/2018), Erbil,2018.
- 12- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Twelfth report, (6/3/2018-6/11/2018), Erbil,2018.
- 13- Monitoring Report on The Fifth Session of the Parliament of Kurdistan, , first report, Sulaymaniyah,2018.
- 14- Monitoring Report on The Fifth Session of the Parliament of Kurdistan, , Second report, Sulaymaniyah,2018.
- 15- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Thirteenth report, (6/11/2013-6/11/2018), Erbil, 2019.
- 16- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, The first report,(6/11/2018-31/8/2019), Erbil, 2019.
- 17- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, The second report,(1/9/2019-29/2/2020), Erbil, 2020.
- 18- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, The third report,(1/3/2020-31/8/2020), Erbil, 2020.
- 19- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, The Fourth report,(1/9/2020-31/12/2020), Erbil, 2020.
- 20- Independent Boards of Kurdistan Regional Government Between Commitment to the law and violations, , Fifth report, Erbil, 2021.
- 21- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Sixth report,(1/3/2021-31/8/2021), Sulaymaniy, 2021.
- 22- MPs Performance Assessment Report, Seventh Report, 5th Parliamentary Session, (1/3/2020-28/2/2021), Erbil, 2021.
- 23- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Eighth report,(1/9/2021-28/2/2022), Sulaymaniy, 2022.
- 24- MPs Performance Assessment Report, Ninth Report, 5th Parliamentary Session, (1/3/2021-28/2/2022), Sulaymaniy, 2022.
- 25- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Tenth report,(1/3/2022-31/8/2022), Sulaymaniy, 2022.
- 26- Real Estate Tax policy monitoring in Kurdistan Region Government- Iraq, Erbil, 2023.
- 27- Monitoring and Evaluating, For the Kurdistan Parliaments Work, Eleventh report,(1/9/2022-28/2/2023), Sulaymaniy, 2023.
- 28- MPs Performance Assessment Report, Twelfth Report, 5th Parliamentary Session, (1/3/2022 -28/2/2023), Sulaymaniy, 2023.
- 29- Kurdistan parliament from where to where? its a comparative on parliamentary work between the five rounds of kurdistan parliament (1992-2023), Thirteenth Report, Sulaymaniy, 2023.
- 30- What did the Kurdistan Parliament do after extending its legal term? Forteenth Report, Sulaymaniy, 2023.
- 31- The status of the rule of law in the Kurdistan Region. Fifteenth Report, Sulaymaniy, 2023.
- 32- Illegal retirement, Sixteenth Report, Sulaymaniy, 2024.